

Jaarverslag 2020

BISDOM ROTTERDAM

Jaaroverzicht en kerncijfers van het bisdom

Inhoud

Gebed	2
1 Voorwoord	3
2 Themajaar: Woord van God	5
3 Kerk zijn in coronatijd	10
4 Bisschop Van den Hende	15
5 Bisdom: nieuws en activiteiten	18
6 Bedevaartsoord van de heilige Martelaren van Gorcum	25
7 Vronesteyn: priesteropleiding en diakenopleiding in het bisdom	28
8 Digitale trends 2020	32
9 Kerncijfers bisdom Rotterdam	43
10 Goede doelen bisdom Rotterdam	44
11 Projecten en activiteiten die de DCI ondersteunde	47
12 Nalaten aan het netwerk van liefde	49
13 ANBI	50
14 Uit de agenda van bisschop Van den Hende	53
15 Financiën	59

Gebed

Ten tijde van een pandemie

Almachtige eeuwige God,
onze bijzondere beschermer bij elk gevaar,
Gij die het gelovig gebed verhoort van uw kinderen in nood,
wees in uw goedgunstigheid ons genadig;
geef, zo bidden wij U,
eeuwige rust aan de overledenen, troost aan wie treuren,
herstel aan de zieken en aan de stervenden vrede;
geef kracht aan wie zich inzetten
voor de gezondheid van hun broeders en zusters,
en de geest van wijsheid aan hen die ons met gezag besturen;
geef de moed om iedereen welwillend te benaderen,
opdat wij allen uw heilige naam mogen verheerlijken.
Door onze Heer.

Gebed uit het misformulier 'Ten tijde van een pandemie'

Foto: Bisdom Rotterdam

1 **Voorwoord**

Mgr. Van den Hende

Het publiceren van een jaarverslag is een traditie maar niet louter als een invuloefening. Ieder jaar is immers anders. Dat geldt ook voor 2020 waarin de omstandigheden sterk beïnvloed werden door het coronavirus.

In 2020 was er vanwege corona zelfs een periode zonder publieke vieringen. De liturgie van de Goede Week en in de paastijd vond plaats achter gesloten deuren. Pas in de eucharistie op Sacramentsdag konden we opnieuw, zij het met kleine aantallen, op sacramentele wijze deelnemen aan de communie.

Uit dit jaarverslag mag blijken dat ons kerkelijk leven van liturgie, catechese en diaconie anders is verlopen dan normaal, maar niet is stil gevallen. Het beeld van de Kerk als netwerk van liefde is niet alleen een omschrijving, maar blijft ook een opdracht waaraan in gezamenlijkheid gewerkt moet worden, in geloof.

Omdat niets ons kan scheiden van de liefde van Christus (Romeinen 8, 38-39) mogen wij in alle omstandigheden verbonden zijn met elkaar in Jezus' Naam. In deze geest bleven we in ons bisdom op verschillende plaatsen volharden in gebed, uit de Schrift lezen en de sacramenten vieren. Er was bijzondere toelichting op naastenliefde in het kader van pastoraat en diaconie, en ook in materiële zin werd er het nodige bijgedragen. In meerdere parochies werd ervaring opgedaan met livestream.

Toch zullen in ons bisdom de cijfers van betrokkenheid en participatie, van opbrengsten en resultaten anders zijn dan in andere jaren. De impact van de omstandigheden door corona zijn nog niet goed te overzien.

Het blijft evenwel onze roeping om vast te houden aan de belofte van de Heer: Ik ben met u alle dagen, tot aan de voleinding der wereld (Matteüs 28, 20b), en alles te blijven leren en onderhouden wat Christus ons geboden heeft (cf Matteüs 28, 20a).

+ Johannes van den Hende
Bisschop van Rotterdam

2 Themajaar: Woord van God

Op zondag 26 januari (derde zondag door het jaar) werd op initiatief van paus Franciscus de eerste Zondag van het Woord van God gevierd. In het bisdom Rotterdam startte op deze zondag het Jaar van het Woord van God. Bisschop Van den Hende: “Het Tweede Vaticaans Concilie (1962-1965) beschouwt **het Woord van God als een schatkamer** die we als gelovige mensen telkens opnieuw moeten openen, opdat we door het Woord van God worden geraakt en aangesproken, zodanig dat dit Woord ons gelovig leven blijft voeden, waar het gaat om ons gebed en om ontvankelijk te zijn voor de roepstem van de Heer.” Het diocesane Jaar van het Woord van God duurde tot Kerstmis, want “wanneer we spreken over het Woord van God, dan gaat het niet alleen over de Heilige Schrift, maar ook over de persoon van Jezus Christus, het vleesgeworden Woord van God.”

Themajaar. *Het Woord van God gaat niet alleen over de Heilige Schrift, maar ook over de persoon van Jezus Christus.*

Foto: Bisdom Rotterdam

De lezing van Mirjam Spruit, stafmedewerkster Centrum voor Parochiespiritualiteit (CPS), over ‘De nieuwe evangelisatie en het Woord van God’ die op 30 april was gepland voor priesters, diakens en pastoraal werkers, werd in overleg met haar online gegeven. Dat gebeurde ook met de **lezing** van prof. dr. Jan Loffeld, hoogleraar aan de Tilburg School of Catholic Theology (TST), van 19 mei. Hij sprak in een livestream over het thema ‘Het Woord van God in het concilio-

cument Dei Verbum'. Ook twee lezingen in het najaar 2020 werden als livestream uitgezonden. Dat gebeurde vanuit de HH. Laurentius en Elisabeth Kathedraal, waar inmiddels een vaste opstelling voor livestreams was ingericht. Op 7 oktober verzorgde prof. dr. Paul van Geest een inleiding over 'Het Woord van God in het in het leven van Augustinus'. 'De schatkamer van het Woord van God in de viering van de eucharistie' was de titel van de inleiding die priester dr. Rob Kurvers hield op 11 november. Omdat de lezingen online werden gestreamd was het voor veel pastorale beroepskrachten mogelijk om deel te nemen.

Het bisdom maakte **bijzondere uitgaven** vanwege het Jaar van het Woord van God. In juni verscheen een inspiratiemagazine, waarin mensen vertelden hoe het Woord van God ze aanspreekt en aanspoort. En op 12 september werd tijdens een diocesane misdienaarsdag 'het grote Bijbel kwartet' gepresenteerd.

Het grote Bijbel kwartet.

Foto: Bisdom Rotterdam

Een van de kwartetten bestaat uit de vier evangelisten, een ander bijvoorbeeld uit vier roepingverhalen en er is ook aandacht voor dieren in de Bijbel. Met het kwartet kunnen jong en oud samen op een leuke manier met de Bijbel bezig zijn. Voor parochies werd een pop-up tentoonstelling gemaakt over de Bijbel. Op 30 september presenteerde de bisschop de tentoonstelling in de HH. Laurentius en Elisabeth Kathedraal. Op deze dag vierde de Kerk de 1600ste sterfdag van de heilige Hieronymus (347-420), die de Bijbel in het Latijn vertaalde. De tentoonstelling geeft op een laag-

drempelige manier informatie en elk paneel heeft een onderdeel voor kinderen die met een Opdrachtenboekje actief aan de slag kunnen. Voor volwassenen werden QR-codes op de panelen aangebracht die verwijzen naar meer informatie op bisdomrotterdam.nl/woordvangod.

Pop-up tentoonstelling over de Bijbel.

Foto: Bisdom Rotterdam

De pop-up tentoonstelling kan opgebouwd en afgebroken worden en zo door de parochies van het bisdom gaan. Na de presentatie in de kathedraal was de expositie in 2020 te zien in de Martinuskerk in Voorburg (federatie R.-K. Vlietstreek), in de Hartebrugkerk in Leiden (parochie HH. Petrus en Paulus) en in de H. Agathakerk in Lisse (H. Willibrordus parochie). De tentoonstelling is coronaproof, omdat bezoekers de panelen individueel kunnen bekijken en voldoende afstand kunnen bewaren. In een video die op YouTube werd geplaatst geeft kapelaan Daan Huntjens van de parochiefederatie R.-K. Vlietstreek uitleg over de mogelijkheden van de tentoonstelling.

In november verscheen een nummer van het Pastoraal Bulletin met als thema: Jaar van het Woord van God. En voor Kerstmis liet het bisdom vanwege het Jaar van het Woord van God zakbijbeltjes maken die kosteloos beschikbaar werden gesteld aan Parochiële Caritas Instellingen, als attentie voor de mensen met wie zij als PCI contact hebben.

Voor redacties van **parochiebladen** werd in het Jaar van het Woord van God op 14 oktober een online bijeenkomst gehouden. Bisschop Van den Hende hield een inleiding en er was een digitale uitwisseling van

parochiebladen. Daarnaast was er via twee presentaties aandacht voor het onderwerp 'bladformule'. De bisschop onderstreepte tijdens zijn online inleiding het belang van de parochiebladen. Hij sprak in zijn inleiding over de Bijbel, over bijbelteksten in het lezingenboek (lectio-
narium) en over het getijdengebed. De bisschop gaf concrete tips om aandacht te besteden aan het Woord van God in het parochieblad.

Ook de Tour of Faith bijeenkomsten van de bisschop en **jongeren** vonden online plaats. Op 25 oktober vertelde de bisschop over de Bijbel en over Jezus die het mensgeworden Woord van God is. En hij daagde de jongeren uit: "En dan als derde: en ikzelf dan? Kan ik dat Woord van God ook in mijn hart bewaren? Kan ik erover nadenken, kan ik erover spreken? Ja dat kun je. Dat kan iedere mens die gelooft. [...] Als je gevraagd zou worden: wat is jouw favoriete bijbeltekst? Welke tekst spreek je aan en heb je een bijzonder plek in je hart gegeven? Zeg dan niet: dat weet ik niet, ik ben geen bijbelgeleerde. Want je bent een gelovige en God vraagt ook van jou een antwoord."

Tour of Faith. Bisschop Van den Hende tijdens de online Tour of Faith.

Foto: Bisdom Rotterdam

Tweemaal stond het **Geloofsgesprek** op NPO2 in het teken van het Woord van God. "We mogen steeds meer beseffen dat de Bijbel niet alleen een boek is met teksten, maar dat het God is die met ons in gesprek wil gaan", zei diaken Iwan Osseweijer op 4 oktober. "Het is één ding om een bijbeltekst te lezen, maar daarmee ben je nog niet klaar. Wil je de tekst echt laten spreken, dan moet je zeggen: spreek Heer, uw dienaar luistert", aldus de diaken van de Heilige Willibrordus Paro-

chie (Lisse, Hillegom, De Zilk e.o.). “Als het Woord van God in jou gaat leven en je beseft: dit moet ik niet voor mezelf houden maar dit is voor iedereen, dan wordt het missionair.” Een maand later, op 8 november, was Irene Koster uit Lisse te gast bij Leo Fijen. Ze vertelde hoe de rozenkrans je laat bidden met het Woord van God en de kracht die zij er zelf van krijgt. De rozenkrans wordt wel een “samenvatting van heel het evangelie” genoemd, omdat de twintig geheimen van de rozenkrans het hele leven van Jezus omvatten.

Woord van God. *Het derde blijde geheim: Jezus wordt geboren in een stal van Betlehem. Glas-in-lood-raam Sint-Agathakerk Lisse.*

Foto: Bisdom Rotterdam

3 **Kerk zijn in coronatijd**

Brieven, bezoeken en boodschappen ter bemoediging

Na de eerste maatregelen om de verspreiding van het **coronavirus** tegen te gaan, dankte bisschop Van den Hende in een brief aan alle gelovigen (13 maart) alle betrokkenen op voorhand voor de betrachte zorgvuldigheid en verantwoordelijkheid in parochies en instellingen. De bisschop vroeg om gebed en om aandacht te houden voor kwetsbare mensen die in Christus' Naam een beroep doen op onze solidariteit (cf. Matteüs 25, 40): "Al kan er in deze tijd van het coronavirus sprake zijn van quarantaine en isolement, we worden geroepen om niet ons hart te sluiten, noch voor Heer en noch voor onze medemens." Twee dagen daarna werd op 15 maart in de lockdown de eerste zondagsviering van de bisschop via een livestream opgenomen en uitgezonden. De bisschop vierde de eucharistie in de kapel van het bisdomhuis in Rotterdam in verbondenheid met alle gelovigen in het bisdom die deze dag niet samen konden komen om te vieren. Ook de vieringen van de bisschop in het paastriduum, met Hemelvaart en Pinksteren werden als livestream uitgezonden op het YouTube-kanaal van het bisdom. De bisschop vierde niet in de HH. Laurentius en Elisabeth Kathedraal, maar in de (kleinere) kerk van de HH. Laurentius en Ignatius (in de volksmond Eendrachtskapel) in het centrum van Rotterdam. Omdat de kerken in de Goede Week niet open waren voor publieke vieringen, nam de bisschop een kruiswegmeditatie op in de Eendrachtskapel. In Jeruzalem ontstond al vroeg het gebruik om de weg te lopen die Jezus ook daadwerkelijk gegaan is. Voor pelgrims die de tocht naar Jeruzalem niet konden maken, werd vanaf de middeleeuwen op veel plaatsen, binnen en buiten, een kruisweg opgericht. Nu kwam de kruisweg via internet tot in de huiskamer.

In de loop van het jaar schreef de bisschop meerdere **brieven**. Toen duidelijk was geworden dat er op Palmzondag en rond Pasen geen publieke liturgische vieringen konden plaatsvinden, schreef de bisschop in een brief aan priesters, diakens en pastoraal werk(st)ers in parochies en instellingen in het bisdom (19 maart) over de voortgang van liturgie

en gebed, van diaconie en naastenliefde, en van gemeenschapszin. In het najaar waren er aangescherpte maatregelen van de regering. De bisschop schreef daarom een brief aan alle gelovigen in het bisdom (op 2 oktober). “In de afgelopen dagen klonk regelmatig de verzuchting ‘daar gaan we weer’ als reactie op het weer toenemen van het aantal coronabesmettingen”, schreef de bisschop. “Het Woord van God nodigt uit om op onze beurt een woord van God te worden tot bemoediging en steun voor onze naaste [...] Zo kan ‘daar gaan we weer’ in missionaire zin in plaats van een verzuchting een uitdrukking worden van geloof, hoop en liefde, telkens wanneer wij de moed hebben om in beweging te komen en volharden in gebed en liturgie, in caritas en diaconie, in pastoraat en huisbezoek, in catechese en geloofsgesprek.” En ook met Allerzielen (2 november) stuurde de bisschop een brief ter bemoediging aan de gelovigen in het bisdom Rotterdam. Later die maand, bij het St. Caecilia feest (22 november), schreef de bisschop een brief aan degenen die zich als vrijwilliger en als professional inzetten voor de kerkmuziek in de parochies in het bisdom. De bisschop sprak daarin de hoop uit dat de koren en kerkmusici “de liefde voor de kerkmuziek ten dienste van de liturgie in onze parochies weten te bewaren, en dat u zich blijft inzetten voor de liturgische zang.”

Bloemenzegen. *Zegening van de rozen voor ziekenhuizen.*

Foto: Bisdom Rotterdam

De bisschop zegende de rozen die normaliter naar Rome zouden zijn gegaan voor de paasviering op het Sint Pietersplein (19 maart). Het internationale bloementransport was dit jaar niet mogelijk. De rozenkweker en KRO-NCRV zorgden er in een gezamenlijke actie voor dat de

rozen werden bezorgd bij ziekenhuizen. En hij bracht een **bezoek** aan de R.K. Begraafplaats St. Laurentius in Rotterdamse wijk Crooswijk (28 april) om de mensen die er werkzaam zijn te bemoedigen en te bidden voor de gestorvenen.

Tweemaal sprak de bisschop in het **Geloofsgesprek** op NPO 2 met Leo Fijen over de coronacrisis. In het gesprek op 29 maart riep de bisschop op om de Vastenactie te steunen. Normaal is daar via de inzet van vrijwilligers in de Veertigdagentijd veel aandacht voor in de parochies, maar zonder bijeenkomsten en vieringen was dat dit jaar lastig te organiseren. Datzelfde gold voor de Adventsactie voor Kerstmis. De bisschop vroeg daar aandacht voor op zijn kerstkaart en verstuurde een brief aan pastorale beroepskrachten en vrijwilligers van MOV-groepen. Met Kerstmis (27 december) sprak de bisschop in het Geloofsgesprek over de boodschap van Kerstmis en de teleurstelling, pijn en verdriet waar veel mensen dit jaar mee te maken kregen. Het is belangrijk dat we het kerstfeest vieren, benadrukt de bisschop. Thuis, via tv of de livestream van de parochie. De landelijke website van de bisschoppen vierkerstmis.nl gaf daarvoor tips en materiaal.

In **videoboodschappen** richtte de bisschop zich (1 mei) tot de jongeren die dit jaar het vormsel zouden ontvangen, omdat de vormselvieringen in de parochies en de diocesane Vuurdoop in het voorjaar niet door konden gaan (“Maar van uitstel komt geen afstel”, zei de bisschop in de video. In het najaar vonden de vormselvieringen in veel gevallen alsnog plaats). De bisschop nam een video op voor de mensen in de zorg (6 mei) en voor de geloofsleerlingen die in de Paastijd opgenomen zouden worden in de Kerk (22 mei). Ook was er een videoboodschap voor de drie zomerkampen van het bisdom en het Willibrordkamp van de parochie Maria Sterre der Zee in Den Haag, die niet door konden gaan. Samen met de andere bisschoppen nam bisschop Van den Hende een video op ter bemoediging (13 oktober). Hierin riepen de bisschoppen om de maatregelen van de overheid te volgen uit zorg voor de kwetsbaren in onze samenleving. “Een belangrijke zin in de Bijbel is: al wat jij gedaan hebt voor een dezer geringsten van mijn broeders hebt jij voor Mij gedaan. Dus voor Jezus zelf”, zei kardinaal Eijk in deze video van katholiekleven.nl. Bisschop Van den Hende reikte een zin aan uit het misformulier ‘Ten tijde van een pandemie’: Niets kan ons scheiden van

de liefde van Christus. “Het is Paulus die aan het woord is en die veel meegemaakt heeft. Tegenslag, honger, dorst, tegenwerking en nood op zee. Hij zegt: Niets kan ons scheiden van de liefde van Christus. Dat wil zeggen die houdt ons vast en het komt erop aan dat wij ook Hem vasthouden en op zijn woord vertrouwen. En in deze pandemietijd is dat een belangrijke basis om vanuit te leven.” De vieringen van kerstnacht vonden alleen achter gesloten deuren plaats. In een gezamenlijke videoboodschap lazen de bisschoppen het evangelie van de nachtmis voor om iedereen te bemoedigen en aan te sporen Kerstmis niet over te slaan. De video werd opgenomen door katholiekleven.nl en geplaatst op de speciale website vierkerstmis.nl.

DiaconAction. De DiaconAction kaarten konden coronaproof worden geschreven en verstuurd of bezorgd.

Foto: Bisdom Rotterdam

In november en december zetten jongeren zich jaarlijks in voor DiaconAction. Om ook dit jaar een diaconale actie te doen die coronaproof was, stelde het bisdom kaarten beschikbaar voor jongeren om te schrijven aan onder meer ouderen, zieken of gevangenen. Veel jongerengroepen in het bisdom deden mee. Ook werd de kaart door parochies verspreid vanwege Kerstmis in coronatijd. In totaal ging het om 11.000 kaarten. Als **warm gebaar** voor Kerstmis in coronatijd bezorgden parochies die in de gelegenheid waren het bisdommagazine Tussenbeide samen met het parochieblad. Zo deden ze wat extra's voor hun parochianen. Tussenbeide verscheen zo eenmalig in een extra grote oplage van 100.000 exemplaren.

Dit jaar waren er in de katholieke kerken op kerstavond geen publieke vieringen. “Het is een bijzondere kerstnacht, omdat we deze niet in een volle kerk kunnen vieren met een massa mensen”, preekte de bisschop op kerstavond 24 december in de HH. Laurentius & Elisabeth Kathedraal in Rotterdam. De viering werd uitgezonden als livestream. De bisschop riep op om “in deze viering met gesloten deuren wel **ons hart te blijven openen** om God met zijn goedheid binnen te laten en van Hem te leren waartoe wij geroepen zijn en waardoor onze wereld steeds opnieuw meer en meer de gestalte mag aannemen van het Rijk van God, met zijn liefde en trouw, met zijn verbondenheid en gemeenschapszin, met zijn eerbied voor het leven en met liefde zonder eind.”

4 **Bisschop Van den Hende**

Werkbezoeken, catecheses en geloofsgesprekken

** Zie, voor activiteiten van de bisschop vanwege corona, '3 Kerk zijn in coronatijd' in deze uitgave.*

Een **kerkwijding** komt tegenwoordig niet zo vaak voor. Het was daarmee een bijzonder moment op zondag 2 februari toen bisschop Van den Hende de 'Blijdorpkerk' in Rotterdam opnieuw wijdde. De kerk, die voluit heet 'H. Albertus - O.L.V. van de Rozenkrans kerk', herbergt twee geloofsgeenschappen: de Nederlandstalige H. Johannesparochie en de Portugeestalige parochie Nossa Senhora da Paz. Het Bisschoppelijk Adviesbureau Bouwzaken begeleidde de verbouwing, waarbij onder meer drie nieuwe ruimtes werden gemaakt (een zogeheten 'inbreiding' die in de kerk zelf wordt gerealiseerd). De eucharistieviering waarin de kerkwijding plaatsvond, was deels in het Portugees en deels in het Nederlands. Bisschop Van den Hende was hoofdcelebrant en verschillende priesters concelebreerden: pater Boomaerts cp, pater Van Duijnhoven op, pater Waalders ssc en vicaris Mgr. Verbakel. Hij bracht tijdens de plechtigheden van de kerkwijding samen met de bisschop het chrisma aan op de apostelkruisjes die in de kerk zijn aangebracht. Pastoraal werker Halin verzorgde tijdens de homilie van de bisschop de simultaan vertaling.

Kerkwijding. Wijding van de H. Albertus - O.L.V. van de Rozenkranskerk

Foto: Ramon Mangold

Op 1 juli werd in Nederland een nieuwe donorwet van kracht. Tijdens de **Tour of Faith** op zondag 8 maart sprak de bisschop hierover met jongeren. De bisschop legt uit dat de Katholieke Kerk orgaandonatie ziet als een daad van naastenliefde en solidariteit. De bisschop benadrukte dat het belangrijk is je geloofsovertuiging te betrekken bij de keuze die je maakt. De bijeenkomst vond plaats in de St. Willibrorduskerk in Wassenaar (H. Augustinusparochie).

Op 29 april bezocht Mgr. Van den Hende het uitdeelpunt van de voedselbank in de Emmausgangersparochie in Rotterdam-IJsselmonde. De pakketten van de **voedselbank** worden uitgedeeld in de parochiezaal naast de kerkruimte, waar de eucharistie wordt gevierd als ontmoeting met de levende Heer. De bisschop sprak zijn waardering uit voor het werk van de vrijwilligers. Zij maken ook in de coronatijd het netwerk van liefde zichtbaar, dat de Kerk is. Die concrete zorg voor mensen in armoede is belangrijk. Vanwege de coronacrisis, was er in het voorjaar al een stijging van het aantal klanten van de Voedselbank.

Werkbezoek voedselbank. Bezoek aan het uitdeelpunt van de voedselbank in de Emmausgangersparochie.

Foto: Bisdom Rotterdam

“Lees het boek **Handelingen van de Apostelen** in de paastijd.” Die oproep van de bisschop was het thema van de Tour of Faith voor jongeren op zondag 10 mei. De Tour of Faith werd live gestreamd. Jongeren ontvingen de link via de whatsapp-groep van het jongerenpastoraat. Via whatsapp konden ze ook vragen stellen aan de bisschop over de catechese.

De voorbereiding op Pinksteren viel dit jaar samen met de laatste dagen van de maand mei. Negen dagen lang, van Hemelvaart tot aan de vooravond van Pinksteren, nodigde bisschop Van den Hende in een serie **gebedsvideo's** uit om met Maria en de gehele Kerk samen bidden om de komst van de Heilige Geest. Elke dag kwam om 12 uur een korte video beschikbaar op deze bisdomwebsite.

Op 28 juni vond de laatste Tour of Faith van het seizoen plaats. In plaats van de barbecue waarmee het jaar anders zou zijn afgesloten, werd de Tour of Faith vanwege het coronavirus nogmaals gehouden als livestream. Bisschop Van den Hende hield een catechese over **Laudato si'**, de encycliek van paus Franciscus (2015) over de zorg voor ons gemeenschappelijk huis.

De bisschop bezocht op 10 december de penitentiaire inrichting Dordrecht. De bisschop gaf aan de **gevangenis** een bijzondere kerstgroep. Hij ging daarmee in op een speciaal verzoek. Geestelijk verzorger Jacqueline van Heel nam dit najaar contact op met het bisdom, omdat de gevangenis geen kerststal had. Door elk jaar een kerststal aan een instelling te geven, normaliter aan een school en nu aan de gevangenis, wil de bisschop de inhoudelijke betekenis van het kerstfeest onder de aandacht brengen en ondersteunt het bisdom het werk van de kloosterzusters van de Monastieke Familie van Bethlehem in Frankrijk, die in hun atelier de makers zijn van de beeldengroep.

5 **Bisdom: nieuws en activiteiten**

Het bisdom Rotterdam stelde aan het begin van het jaar voorbeeldartikelen en foto's ter beschikking aan parochies om de actie **Kerkbalans** onder de aandacht te brengen bij parochianen. Redacties van parochiebladen en parochiesites mochten de artikelen en foto's vrij gebruiken voor publicatie. Parochies worden sinds een aantal jaren uitgenodigd om een gezamenlijk **startmoment** te houden. Elk jaar is er ook een diocesaan startmoment in het bisdom, aansluitend bij een parochie. Het diocesane startmoment voor de actie Kerkbalans 2020 vond plaats op 18 januari in Schiedam in de Basiliek van de H. Liduina en Onze Lieve Vrouw van de Rozenkrans.

Tijdens een drukbezochte scratchdag in de St. Paulus Bekeringkerk (Capelle aan den IJssel) studeerden meer dan 130 deelnemers op 18 januari de nieuwe **Christoffelmis** in onder leiding van Marc Schaap, medewerker kerkmuziek van het bisdom Rotterdam. Vanuit de Nederlandse Sint-Gregorius vereniging voor katholieke liturgische muziek (NSGV) werd Aart de Kort gevraagd om nieuwe muziek te schrijven voor de vaste gezangen van de mis, geïnspireerd op het werk van John Rutter. De mis is vernoemd naar de overleden plebaan van de kathedraal, Christoffel Nicolaas Bergs (1952-2019).

Voor de Veertigdagentijd (26 februari - 12 april) werd in het bisdom Rotterdam de **40-dagencampagne** 'Netwerk van Liefde' voorbereid. Nieuw dit jaar was het aanbod voor een bezinningsbijeenkomst 'Paus Franciscus en de armen'. Jan Maasen, medewerker diaconie en missiesecretaris van het bisdom, verzorgde de nieuwe bezinningsbijeenkomst 'Paus Franciscus en de armen'. Daarin werd gesproken over diaconale sleutelteksten uit de Bijbel, kernfragmenten uit documenten van paus Franciscus en de mogelijkheden om zelf te werken aan een cultuur van ontmoeting met de armen, individueel en in parochieverband.

Negen cursisten ontvingen op 7 maart een certificaat bij de afronding van de diocesane kadercursus voor **gebedsleiders**. Deze deelnemers waren de eersten die de kadercursus in zijn nieuwe opzet volgden. In

2018 vierde het bisdom Rotterdam het Jaar van Gebed. Daarna werd de cursusopzet vernieuwd. Er zijn drie modules: 'De liturgie van het Woord', 'Bidden in de liturgie', 'Liturgie vieren'. Elke module wordt afgesloten met een practicum.

Gebedsleiders. Deelnemers van de eerste kadercursus in zijn nieuwe opzet.

Foto: Bisdom Rotterdam

De maandelijkse Tour of Faith van jongeren (16-30 jaar) en de bisschop kreeg vanaf het najaar een nieuw vast moment: elke laatste zondag van de maand. Een vaste zondag maakt het eenvoudig voor deelnemers om de bijeenkomst in de agenda te zetten. Ook voor de organisatie en parochies heeft het voordelen. Parochies kunnen de Tour of Faith makkelijker opnemen in hun activiteitenprogramma voor jongeren. Niet elke parochie heeft een eigen jongerenprogramma en zo kan dan toch een aanbod worden gedaan. Als een parochie een eigen aanbod heeft, kunnen het parochie-aanbod en het diocesane aanbod elkaar versterken.

In de HH. Laurentius en Elisabeth Kathedraal werd een vaste opstelling voor **livestreaming** ingericht. Livestreaming kan de daadwerkelijke deelname aan de eucharistieviering niet vervangen, maar het is een uitkomst voor mensen met een kwetsbare gezondheid, voor wie de gang naar de kerk in coronatijd een opgave is. Bovendien geeft het missionaire kansen, omdat via de livestream mensen ook kennis kunnen maken met de rijkdom van de katholieke liturgie. De eerste diocesane livestream vanuit de kathedraal was de chrismamis op 9 september, die werd uitgesteld naar deze dag vanwege het coronavirus (normaliter

wordt de chrisnamis gevierd op de vooravond van Witte Donderdag). Daarna werd op 19 september de eucharistieviering gestreamd, waarin de bisschop door handoplegging en gebed Ed Doe en Melchior Kerklaan tot diaken van het bisdom Rotterdam wijdde.

Op 2 september overleed **kardinaal Simonis**. De laatste jaren van zijn leven verbleef kardinaal Simonis in Voorhout op het terrein van de Broeders van Zeven Smarten. In 1957 werd hij priester van het bisdom en in 1971 werd hij tot bisschop gewijd van Rotterdam. Na zijn emeritaat als aartsbisschop keerde hij in de loop van de jaren opnieuw terug in zijn oude bisdom.

Kardinaal Simonis overleed op 2 september.

Foto: Ramon Mangold

Bisschop Van den Hende bracht op 4 september een bezoek aan het afscheidshuis van de parochie in Voorhout, waar kardinaal Simonis was opgebaard. Bij de kist met de overledene lagen onder meer onderscheidingen die kardinaal Simons ontving en zijn kelk en bisschopsstaf. Bisschop Van den Hende legde daarbij een bronzen plaquette van de heilige diaken Laurentius, patroonheilige van het bisdom Rotterdam. De uitvaartmis voor kardinaal Simonis werd gehouden op 10 september in de Catharinakathedraal in Utrecht. De beeltenis van Laurentius lag tijdens de uitvaart bij de kist als teken van de jaren dat kardinaal Simonis als priester en bisschop met het diocees Rotterdam verbonden was.

Naast het geschreven Woord van God (de Heilige Schrift) en Jezus Christus die het vleesgeworden Woord is “kunnen ook wijzelf op onze beurt een woord van God zijn daar waar wij zijn liefde uitdragen in dienstbaarheid en geloof. Daar waar wij zijn liefde voelbaar maken in hulpbetoon en solidariteit en daar waar wij zijn liefde hoorbaar maken als we elkaar corrigeren, bemoedigen en op onze beurt Christus nabij brengen.” Dit preekte bisschop Van den Hende tijdens de diocesane chrismamis in het Jaar van het Woord van God, op woensdag 9 september. Vicaris-gene-raal Lex van Deelen heette alle aanwezigen welkom. De **chrismamis** is de jaarlijkse diocesane eucharistieviering, waarin de bisschop de oliën zegenet en het chrisma wijdt voor de viering van de sacramenten.

Chrismamis. In de chrismamis zegenet de bisschop de oliën en wijdt het chrisma.

Foto: Ramon Mangold

De viering wordt normaliter gehouden in de Goede Week op de vooravond van Witte Donderdag, maar werd verplaatst vanwege het coronavirus. Normaliter ook worden de heilige Oliën direct na de viering verspreid. Nu gebeurde dat op de maandag en dinsdag na de chrismamis via uitdeelpunten in de twee vicariaten.

Omdat het diocesane nieuws tegenwoordig vooral online wordt gebracht, met meer dan duizend abonnees op de digitale nieuwsbrief van het bisdom, werd de bisdomkrant **Tussenbeide** vernieuwd. Het eerste nieuwe nummer lag begin september in de parochies in het bisdom. Het blad wordt nog steeds gedrukt op krantenpapier, maar kreeg een vormgeving als die van een weekendbijlage. Tussenbeide wordt verspreid via de parochies in het bisdom Rotterdam. In de kerk kunnen

parochianen altijd een gratis exemplaar meenemen. Wie daarbij wel eens misgrijpt, of nu vanwege het coronavirus minder in de kerk komt, kan een persoonlijk abonnement nemen. Tussenbeide wordt dan per post toegestuurd.

Op 4 november vond de ‘meet & greet Kerkbalans’ online plaats als livestream. Algemeen econoom John Bakker heette de vijftig aange-
melde deelnemers welkom en gaf het woord aan Ad Sosef, coördinator van de **Actie Kerkbalans Service**. Deze sprak via YouTube over Kerkbalans in coronatijd. Mensen die een bijdrage geven voor de actie Kerkbalans doen dat als betrokken parochiaan.

Kerkbalans. De Actie Kerkbalans Service ondersteunt parochies in het bisdom.

Foto: Bisdom Rotterdam

Die betrokkenheid is wederzijds, onderstreepte Ad Sosef: “Met niet alleen aandacht bij de start van de actie Kerkbalans, maar ook daarvoor en daarna.” Ad Sosef besprak de eerste resultaten die er zijn met de Givt-app binnen de pilot ‘digitaal collecteren’ in het bisdom. De pilot startte begin 2020 en zou een half jaar lopen. Vanwege de coronapandemie werd hij verlengd tot en met Kerstmis 2020. Het gemiddelde bedrag per persoon dat parochies ontvangen via de digitale collecte is duidelijk hoger dan de gebruikelijke collecte via het collectemandje.

De diaconieprijs 2020 kreeg een geheel andere opzet dan vooraf gedacht. De prijs werd op 14 november collectief uitgereikt aan 74 diaconale initiatieven van parochies en caritas instellingen in coronatijd. Zij ontvingen een Elisabethcertificaat als dank voor hun bijzondere inzet

tijdens de coronacrisis. De heilige Elisabeth (1207-1231) staat bekend om haar zorg voor de armen. “De diaconieprijs ‘Brood en Rozen’ maakt zichtbaar wat er aan diaconie gebeurt in ons bisdom. Werk dat vaak in het verborgene blijft”, vertelde medewerker diaconie Jan Maasen. “Het Elisabethcertificaat is een blijk van waardering en bemoediging voor de diaconale inzet van parochies en caritasinstellingen.” Kunsthistorica Désirée Krikhaar gaf tijdens de livestream een lezing waarin ze de kijkers meeneemt langs de werken van barmhartigheid en het leven van Elisabeth van Thüringen aan de hand van schilderijen en iconen. Bisschop Van den Hende ondertekende aan het einde van de online bijeenkomst de laatste twee certificaten: “Laat het Elisabethcertificaat een bemoediging zijn om ons hart open te houden voor mensen in nood en in de geest van Christus te leven, te handelen en samen te werken.”

Elisabethcertificaten.
Bisschop Van den Hende
ondertekende 74 Elisabeth-
certificaten.

Foto: Bisdom Rotterdam

In november werd bekendgemaakt dat het volgende jaar de mediavie-
ringen vanuit het bisdom Rotterdam worden verzorgd door pastoor
Wim Bakker vanuit de H. Bonifatiuskerk te Rijswijk in de R.-K. pa-
rochiefederatie Vlietstreek. De afgelopen vier jaren werden de mediavie-
ringen verzorgd vanuit de Petruskerk in Roelofarendsveen (onderdeel
van de parochiefederatie HH. Clara en Franciscus) met pastoor Jack
Glas als celebrant. Zeven keer per jaar komen de mediavieingen uit
het bisdom in combinatie met het eraan voorafgaande Geloofsgesprek.

Van 14 tot en met 18 december organiseerde de Nederlandse Katholie-
ke Schoolraad (NKS) de **Week van het Katholiek Onderwijs 2020**.

De NKSР zorgde voor les- en inspiratiemateriaal voor de periode van Advent en Kerstmis. Bij de ontwikkeling daarvan werd rekening gehouden met de digitale aard van het onderwijs dit jaar, dus ook online is het materiaal goed te gebruiken. Het materiaal is geschikt voor scholen én parochies, vertelde Liesbeth Stalmeier, bisschoppelijk gedelegeerde voor het katholiek onderwijs in het bisdom Rotterdam: “Het materiaal voor het basisonderwijs kan bijvoorbeeld via Teams of Zoom gebruikt worden met een groepje communicanten en ouders. Zo kan het meteen een impuls geven aan de adventstijd binnen het gezin.”

Op vrijdag 11 december vond een **Laurentiusconferentie** plaats over het thema jongeren en eenzaamheid. Deze werd eerder uitgesteld vanwege het coronavirus en ging nu door als online ontmoeting. De gespreksleiding was in handen van Liesbeth Stalmeier. Zij leidde zoals gebruikelijk in de Laurentiusconferentie de gespreksdeelnemers langs drie gespreksrondes: van ieder een statement, een ronde voor verhelderingsvragen en een ronde voor kritische vragen.

Laurentiusconferentie.
De Laurentiusconferentie over jongeren en eenzaamheid ging door als online ontmoeting.

Foto: Bisdom Rotterdam

6 Bedevaartsoord van de heilige Martelaren van Gorcum

Op 9 mei zou de opening van het **bedevaartseizoen** van de Martelaren van Gorcum plaatsvinden met een eucharistieviering en een inleiding van broeder Johan te Velde OSB, monnik van de Sint Willibrordsabdij in Doetinchem. In overleg met hem werd een online alternatief aangeboden. De lezing kon worden gevolgd via het YouTube-kanaal van het bisdom en was onderdeel van het diocesane Jaar van het Woord van God. De inleiding over het Woord van God in de liturgie ging in het bijzonder over de rol van de lector of lectrice. Broeder Johan te Velde sprak ook over de Martelaren van Gorcum: “Wij lezen de Bijbel als kerkgemeenschap. Het is de taak van de Kerk om Gods Woord te verkondigen, uitgaande van de woorden van de Heilige Schrift. De Bijbel is dus het Woord van God én een boek van de Kerk. De Martelaren van Gorcum waren zich daar ook sterk van bewust. Kort voor hun marteldood werden Leonardus van Veghel en Nicolaas Pieck ondervraagd door twee predikanten over hun geloof in het Woord van God. Zij stelden toen de wedervraag: van wie hebben wij de Schrift ontvangen? Van wie weten wij wat de Heilige Schrift is? Voor hun was evident dat de Schrift het boek van de Kerk is en dat het door de Kerk aan steeds nieuwe generaties gelovigen wordt voorgelegd en verkondigd.”

Pastoor Jack Glas was op 28 juni als custos van het bedevaartsoord te gast in het **Geloofsgesprek**. Op tv vertelde hij over de Nationale Bedevaart en hoe die dit jaar in aangepaste vorm online door zou gaan. Hij nodigde iedereen van harte uit om het bedevaartseizoen in Brielle mee te maken.

Dit jaar startte het bedevaartseizoen op 30 juni. Op die dag begon een **noveengebed** voor het feest van de heilige Martelaren van Gorcum (9 juli). De gebedsteksten kwamen online beschikbaar, zodat thuis meegebeden kon worden. De Bisschoppelijke Brielse Commissie streamde het noveengebed via internet. Op voorspraak van de negentien Martelaren van Gorcum die in 1572 met volharding in hun geloof in Brielle de marteldood hebben ondergaan, werd in de noveen onder meer gebeden

voor alle martelaren van vroeger en nu en voor alle mensen in gevangenschap en eenzaamheid vanwege hun geloof.

De **uitnodiging** om de Nationale Bedevaart mee te maken werd dit jaar vernieuwd. Er werd een nieuwe huisstijl ontwikkeld voor de poster en de advertentie voor parochiewebsites en parochiebladen. In het ontwerp van de poster zijn de namen van de negentien Martelaren van Gorcum verwerkt doordat de eerste letter van hun naam is opgenomen. De kleur rood verwijst naar hun martelaarschap.

Nationale Bedevaart. De uitnodiging voor de Nationale Bedevaart werd vernieuwd.

Foto: Bisdom Rotterdam

Normaliter komen er bij de Nationale Bedevaart meer dan duizend pelgrims naar Brielle. Door het coronavirus was dat dit jaar niet mogelijk. Maar de organisatie zorgde ervoor dat iedereen deze bijzondere dag mee kon maken. De eucharistieviering van de **Nationale Bedevaart** op 11 juli werd live gestreamd. Zo was het toch mogelijk om samen te bidden op voorspraak van de heilige martelaren en samen stil te staan bij hun geloofsgetuigenis. De Martelaren van Gorcum stierven vanwege hun geloof in de eucharistie en hun trouw aan de paus. Ook vandaag de dag worden mensen vervolgd en gedood, omdat ze getuigen van hun geloof in Jezus. Kardinaal Eijk was hoofdlebrant in de eucharistieviering op deze dag. Bisschop Van den Hende concelebreerde. 'Getuigen van het Woord' was het thema van de viering van de Nationale Bedevaart. Aan het begin van de eucharistieviering werd de bedevaartkaars ontstoken. Vanaf 12 juli tot en met 30 augustus was het Heiligdom elke middag geopend voor pelgrims (behalve maandagen en zaterdag). Er waren

eucharistievieringen, rozenkransgebed en op vrijdagen werd de kruisweg gebeden.

Op 3 oktober werd in Brielle het **bedevaartseizoen** afgesloten. Leden van de Bisschoppelijke Brielse Commissie, vrijwilligers van de bedevaartskerk, leden van de gebedskring en andere betrokkenen kwamen nog eenmaal in Brielle bijeen voordat de bedevaartskerk gesloten werd om pas in het voorjaar (8 mei 2021) weer de deuren te openen. Bisschop Van den Hende was hoofdcelebrant in de eucharistieviering. Custos pastoor Jack Glas concelebreerde en diaken Iwan Osseweijer assisteerde. De bisschop dankte de vrijwilligers voor hun inzet, waardoor ook dit bedevaartseizoen weer vele mensen in de gelegenheid waren om te komen bidden op voorspraak van de Martelaren van Gorcum.

7 Vronesteyn: priesteropleiding en diakenopleiding in het bisdom

Mannen die nadenken over de vraag of God ze roept om priester of diaken te worden, waren op zondag 15 maart uitgenodigd voor de **Oriëntatiedag** op Vronesteyn. Rector Walter Broeders heette de deelnemers welkom, samen met spiritueel Michel Hagen. De laatste gaf uitleg over roeping. Er was volop ruimte voor vragen en gesprek. “De gesprekken gingen over hoe je zicht krijgt op je roepingverhaal en hoe je weet of God je roept tot het priesterschap of diaconaat”, vertelde rector Broeders na afloop. “Ook was een van de vragen: wanneer weet je of het de juiste tijd is om de stap te zetten naar de opleiding?”

Op de vierde zondag van Pasen, 3 mei, vierde de Kerk **Roepingenzondag**. ‘Je komt als geroepen’ stond op de poster, de gebedskaart en het gebedenboekje die werden verstuurd aan parochies. Het materiaal roept op om te bidden voor roeping. De gebedskaart van Roepingenzondag sloot aan bij het Jaar van het Woord van God: “In het drukke leven van nu is het soms moeilijk om de stem van God te horen. Daarom moeten we beter luisteren naar het Woord van God. [...] God roept mensen heel persoonlijk. Ook anno nu.” Alle gelovigen zijn uitgenodigd om te bidden voor diocesane priesters en diakens die hun leven willen geven voor de opbouw van de parochies in het bisdom Rotterdam. “Hier mogen we het evangelie verkondigen in woord en daad.”

Op Roepingenzondag werd de mediaviering op NPO 2 uitgezonden vanuit de Petruskerk in Roelofarendsveen. Voorafgaand aan de tv-mis was er een **Geloofsgesprek** met priesterstudent Sander Verschuur en diakenkandidaat Ed Doe. Zij vertelden over hun roeping en het Woord van God.

Omdat de priesterstudenten van het bisdom Rotterdam op Roepingenzondag niet zoals normaal naar de parochies konden om hun getuigenis te geven, namen ze in de huiskapel van Vronesteyn een **video** op om digitaal verbonden te zijn. “God heeft met ieder mens een plan. En juist in deze tijd is het goed om na te denken over dat plan.

[...] Misschien voel je ook het verlangen om deze weg te gaan. Wees welkom hier bij ons in Vronesteyn. Christus heeft handen nodig. Jouw handen. En daarom roept Hij.” In de video bedankten de priesterstudenten iedereen voor het gebed voor Vronesteyn en de betrokkenheid op Vronesteyn.

Video priesterstudenten.

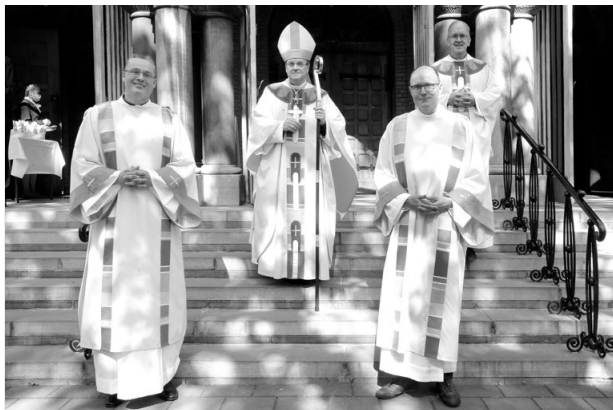
In de video bedankten de priesterstudenten iedereen voor de betrokkenheid op Vronesteyn.

Foto: Bisdom Rotterdam

Op dinsdag 1 september startte Vronesteyn het **nieuwe studiejaar** met een eucharistieviering in de Eendrachtskapel in Rotterdam. In deze eucharistieviering werd Ed Doe opgenomen onder de wijdingskandidaten ('admissio'). Hij sprak daarvoor de Geloofsbelijdenis en de Eed van trouw uit. Rector Walter Broeders heette de studenten en de stafleden welkom aan het begin van de eucharistieviering, waaronder pastoor Jeroen Smith uit Leiden. Hij werd naast pastoor Rochus Franken spiritueel voor Vronesteyn en volgde in het najaar spiritueel Michel Hagen op.

In een video van het bisdom Rotterdam die begin september online kwam vertellen Melchior Kerklaan en Ed Doe openhartig over hun roeping tot het **diaconaat**. Het betekende voor beiden een wending in hun leven die ze eerder niet voor mogelijk hielden. Op 19 september wijdde bisschop Van den Hende hen door handoplegging en gebed tot diaken voor het bisdom Rotterdam. De bisschop preekte vanuit de schriftlezingen over de aanstelling van diakens in het boek Handelingen van de apostelen. De Kerk groeide. Ook vandaag de dag kan het Woord van God zich uitbreiden als we heel ons hart geven, preekte de bisschop: "Zo is in een krimpende Kerk groei mogelijk en uitbreiding van het

Woord van God in de mate waarin wij ons laten raken door het levende Woord en het geschreven Woord. En zeggen we met Ed en Melchior: hier zijn wij, kom met uw Woord in ons hart en maak ons tot getuigen en werkers van uw liefde.”

Diakenwijdingen.

Bisschop Van den Hende wijdde Ed Doe (l) en Melchior Kerklaan (r) door handoplegging en gebed tot diaken voor het bisdom Rotterdam.

Foto: Ramon Mangold

Voor het tweede jaar op rij werd de **Nationale Roepingenweek** gehouden. Van zondag 1 tot en met zaterdag 7 november was er in elk bisdom en bij verschillende religieuze gemeenschappen een activiteit of speciale viering, waarin de roeping tot het priesterschap, het diaconaat en het religieuze leven centraal staat. In het bisdom Rotterdam gingen studenten van Vronesteyn in gesprek over roeping en maakten een videoverslag dat op YouTube werd gepubliceerd.

“Help de blijde boodschap verspreiden.” Die oproep deden rector Broeders en bisschop Van den Hende bij de **kerstactie Vronesteyn**. Op Roepingenzondag waren er geen publieke vieringen in de kerken. Daardoor was er minder aandacht voor Roepingenzondag en was er geen speciale collecte voor Vronesteyn. De oproep om Vronesteyn te steunen ging vergezeld van een folder van Vronesteyn en een brief: “Door uw steun aan onze priester- en diakenopleiding Vronesteyn helpt u mee dat er in ons bisdom nieuwe priesters en diakens komen die de blijde boodschap verspreiden. Geïnspireerd door hun verkondiging kunt u ook zelf het Woord van God uitdragen in woord en daad.”

Bij de start van het **studiejaar 2020-2021** was er een nieuwe diakenstudent voor het bisdom Rotterdam. In totaal waren er voor het bisdom Rotterdam vier priesterstudenten en drie diakenstudenten, en twee diakenkandidaten die in september de wijding ontvingen. Vronesteyn heeft geen eigen studieroute. De studenten zijn verbonden met verschillende opleidingsinstellingen.

- 3 priesterstudenten en 3 diakenstudenten, seminarie Bovendonk te Hoeven
- 1 priesterstudent te Utrecht
- 2 diakenkandidaten bereidden zich voor op de wijding

8 Digitale trends 2020

Pastoraal digitaal

Door corona kreeg de online activiteit van parochies een behoorlijke impuls. We vroegen een aantal priesters en een diaken naar de ervaringen in hun pastoraal team. Wat deden ze in 2020 online, wat hebben ze geleerd?

Online vieren: het houtje-touwtje begin

“Toen de kerken half maart plotseling moesten sluiten bleek Goeree-Overflakkee al gauw een hotspot van besmettingen te zijn, zodanig dat de overheid dringend vroeg om zelfs voor het opsteken van een kaarsje of stil gebed gesloten te blijven”, vertelt vicaris-generaal Lex van Deelen die administrator is van de Parochie Heilige Familie. “We moesten snel iets verzinnen om de parochianen toch te kunnen bereiken. We gebruikten heel simpel wat voorhanden was: een mobiele telefoon en een microfoon met een lange draad. Het was houtje-touwtje, maar werkte wel. Elke week konden we de parochianen bereiken en het werd goed bekeken.” Hij vervolgt: “Inmiddels is in de kerk van Middelharnis een vaste camera geïnstalleerd zodat we nu kunnen streamen op zondagochtend en bij de viering op dinsdagavond.”

Een vergelijkbare ervaring had het pastoraal team van de H. Willibrordus parochie in de bollenstreek. “Vanwege de coronamaatregelen waren bedrijven niet in de gelegenheid het internet te verbeteren en een streaminstallatie aan te leggen”, vertelt diaken Iwan Osseweijer. “Maar nu hebben we een semiprofessionele camera en een goede stream vanuit één van de vier kerken van onze parochie.” In de periode van de gesloten kerken vierde het pastoraal team dagelijks de eucharistie. “Ook als de livestream in de beginperiode niet werkte hebben we als team de mis gevierd namens en voor de gehele parochie.”

“Via de livestream konden familie en vrienden elders in het land of zelfs overzee meekijken bij huwelijken en doopvieringen. Het is grappig om dan te zien dat men nadien voor de camera gaat staan om even te groeten of de dopeling te laten zien”, vertelt pastoor Jeroen Smith van de parochie H. Lodewijk in Leiden. De parochie bood overigens op zondagen de mogelijkheid om tussen 13.00 en 14.00 uur de H. Communie te kunnen ontvangen voor wie de mis thuis volgde. Dat gebeurde in de grootste en veiligste kerk, de Josephkerk.

Nieuwe ontdekkingen

“Leuk is dat tijdens de vredeswens er in verschillende ‘app-groepen’ van de parochie allemaal ‘vredeswensen’ doorkomen”, vertelt pastoor Jack Glas van de federatie Clara & Franciscus in het groene hart. Mensen vieren online actief mee. Hoe actiever je daartoe uitnodigt, hoe meer er wordt gekeken, constateert hij. “Met Kerstmis hebben we alle parochianen een kaart gestuurd met een oproep om online mee te vieren. Dat leidde tot een groot aantal ‘kijkers’. Toch bereiken we momenteel op een gewone zondag niet het aantal mensen dat voor de coronacrisis in de kerk was.”

Livestreaming. Veel parochies deden ervaringen op met livestreams. Hier: livestream van de laatste viering in de kerk Verrijzenis van de Heer in Rotterdam-Schiebroek.

Foto: Bisdom Rotterdam

Een parochie die er niet voor koos om zondagse eucharistievieringen te streamen is de parochie Maria Sterre der Zee. Pastoor Dolf Langerhuizen legt uit waar het pastoraal team in Den Haag voor koos. In de Veertigdagentijd werd elke week op zaterdagavond 19.00 uur een

YouTube filmpje geplaatst om parochianen te bemoedigen en te inspireren op weg naar Pasen. “Een lid van het pastoraal team hield de overweging, gebaseerd op het evangelie van de betreffende zondag. We kozen er toen voor om geen eucharistieviering op te nemen en uit te zenden. Daarvoor, denken we nog steeds, is de tv-mis op zondag (KRO) bedoeld.” Wel werden de vieringen van het paastriduüm opgenomen en uitgezonden, in en vanuit de Jacobuskerk, en ook met Pinksteren is de eucharistieviering uitgezonden vanuit de parochie.

Ook in de Advent op weg naar Kerstmis maakte de Haagse parochie filmpjes. “We ontstaken de adventskrans en gingen daarna naar buiten om ergens in Den Haag in gesprek te gaan met verschillende mensen. In die gesprekken probeerden we een gedachte uit de schriftlezingen van die zondag in te brengen. Midden in de Haagse samenleving”, aldus pastoor Langerhuizen.

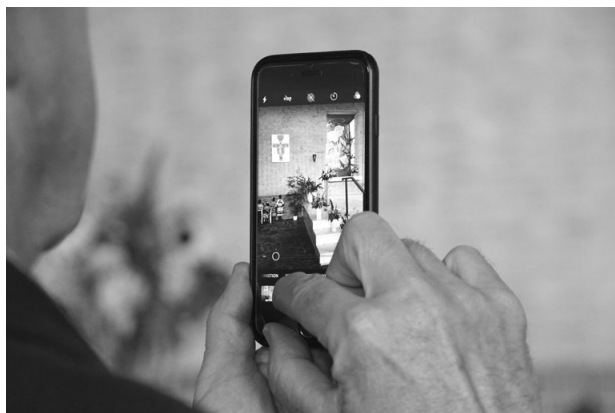
Parochievicaris Daan Huntjens (Federatie R.-K. Vlietstreek): “Tijdens de eerste lockdown hielden we dagelijks een online viering van gebed en bemoediging op YouTube. In circa tien minuten was er een korte schriftlezing, een overweging en het gebed in tijden van coronavirus van de bisschoppen. Na 1 juli met een wekelijks moment werd de inhoud van de filmpjes meer persoonlijk en hingen de onderwerpen meer af van de persoonlijke keuze van het teamlid.” En ja, inmiddels is er in de federatie een vaste livestreaminstallatie in twee van de vier kerken. “Elke zondag zijn er twee uitzendingen via kerkdienstgemist.nl. Daar kijken sinds november ongeveer 60 mensen per kerk direct naar en vervolgens op een later tijdstip nog ca. 100 (St. Martinus kerk) of 120 (H. Bonifatius kerk).”

In de HH. Laurentius en Elisabeth Kathedraal in Rotterdam werd een livestreaminstallatie ingericht die niet werd gekoppeld aan kerkdienstgemist.nl, maar werd verbonden met YouTube. Er werd voor YouTube gekozen, omdat dit een potentieel groot bereik heeft van ook ‘toevallige voorbijgangers’. De livestreaming vanuit de kathedraal startte in september met de chrismamis en de eucharistieviering waarin de bisschop twee diakens wijdde. Later startte ook de kathedrale parochie met het streamen van de vieringen op zaterdag en zondag. In samenspraak met het bisdom werd overigens ook een livestreamset

gerealiseerd in de Eendrachtskapel in het centrum van Rotterdam voor de internationale Engelstalige gemeenschap die daar kerkt, verbonden met de studentenparochie H. Catharina van Alexandrië.

Catechese en Alpha-online

Parochies vulden de vieringen en gebedsmomenten aan met online catechese. Vanuit de H. Willibrordus parochie vertelt diaken Iwan Osseweijer over catechetische filmpjes rond heiligen. “Het is veel werk. Een filmpje van ongeveer tien minuten kost al snel zo’n drie of vier uur werk. Best intensief dus. Maar ook echt leuk om te doen. De serie is nu gestopt, maar mensen vragen nog steeds wanneer we er weer mee gaan beginnen.” Rond Pasen en Kerstmis heeft het pastorale team een aantal liturgisch-catechetische filmpjes gemaakt bij wijze van kinderviering en filmpjes over de eucharistie naar aanleiding van catecheses van paus Franciscus. “Mensen reageren erop met mails en bij ontmoetingen. Je merkt dat parochianen met elkaar hierover ook in gesprek gaan.”

Online. Jong en oud zijn steeds vaker online.

Foto: Bisdom Rotterdam

In de Vlietstreek ging de vormselcatechese online en in januari 2021 vanwege de langdurige lockdown voor basisschoolkinderen deels ook de catechese voor de Eerste Heilige Communie. De bijeenkomsten met geloofsleerlingen, die eigenlijk in de Paastijd 2020 de initiaties-acramenten zouden ontvangen, werden hervat. “Hun catechese was stil komen te liggen, maar die zijn de laatste maanden ook via Zoom

gehouden. Dit gaat heel goed”, vertelt parochievicaris Daan Huntjens, die nog opmerkt dat het aantal bezoekers van de website van de parochie in 2020 verdubbelde. Ook Alpha-cursus werd via Zoom gedaan (Alpha-online). Daan Huntjens benadrukt: “Alpha-online ging goed. De gemiddelde leeftijd van de deelnemers was duidelijk lager dan de vorige twee jaar. De drempel om deel te nemen is lager. De deelnemers spraken heel open. Nochtans gaf een deelnemer wel aan: ‘Ik heb toch een beetje het gevoel dat we allemaal onze eigen Alpha-cursus zitten te doen in plaats van met elkaar.’ Het blijft dus behelpen.”

Er was al een online lectio-divina in de parochiefederatie Franciscus en Clara, en ook daar startte (begin 2021) een online Alpha-cursus, vertelt pastoor Jack Glas. En niet online, maar zeker ook een gevolg van corona is het ‘belbeleid’ van het pastorale team, vertelt pastoor Jack Glas: “We hebben als team het echt opgepakt om in de tijden van lockdown mensen te bellen.” In Leiden waren er niet alleen online Alpha-cursussen. “De ‘Katoquiz’, die we vier keer hebben gedaan, was erg in trek. Zoom heeft die mogelijkheid van meerkeuzevragen invullen”, vertelt pastoor Jeroen Smith.

‘Geen oppasprobleem’

In Rotterdam konden er in 2020 nog net twee fysieke bijeenkomsten van de (Pre)Marriage Course worden gehouden. Deze wordt georganiseerd door de diocesane werkgroep huwelijk en gezin. Vanuit de werkgroep vertellen Monique Boons en Theo Barenbrug: “Al snel gooide corona roet in het eten. Daarop hebben we een introductieavond bij het Alpha-centrum gevolgd waarin de online cursus werd geïntroduceerd.” Daarop werden in juli de zeventien stellen die deelnamen uitgenodigd voor het online vervolg. “Sommige avonden deden we via Zoom en voor andere avonden kregen de deelnemers een link toegestuurd. Na afloop gaven deelnemers aan dat ze erg blij waren dat de cursus toch doorgang kon vinden, maar dat het toch wel lastig was om zelf een avond in te plannen en vrij te maken. En ze misten het contact met andere stellen en vroegen om een soort reünie.”

In het najaar organiseerde de werkgroep huwelijk en gezin opnieuw een cursus met vijftien deelnemende stellen. “Vanwege de leerpunten

uit het voorjaar besloten we om meer Zoom-avonden in te lassen. Dit bleek beter te werken. Mensen gaven na afloop aan ‘het komt er nu van om in alle rust met elkaar de cursus te doen’.” Monique Boons: “Uit de evaluatie kwam naar voren dat men het gegeven de omstandigheden, ideaal vond dat de cursus online was en een bijkomend voordeel hiervan is dat we nu geen oppasprobleem hebben. Het is veel makkelijker voor mensen die verder moeten reizen om mee te doen.” In januari 2021 startte alweer een volgende groep online met 24 stellen.

Kun je elkaar persoonlijke ontmoeten?

Elkaar persoonlijk ontmoeten blijft lastig te organiseren. Parochianen missen het samenkomen. Online is daarop ingespeeld in bijvoorbeeld Leiden door een tijd Zoom-koffie na de mis aan te bieden. “Ook vooraf en na de aanvankelijk dagelijkse rozenkrans via Zoom om 20.30 uur was er een uitwisselingsmoment, soms ging het over ditjes en datjes, maar ook vaak over serieuze vragen hoe een operatie was gegaan of hoe een uitvaart was verlopen”, vertelt pastoor Jeroen Smith. En waar het gaat om persoonlijk pastoraat, vertelt hij: “Ik bid ook wel via Zoom of Facetime bij stervenden die geïsoleerd zijn. De familie of afdeling zorgt daar voor. De omstandigheden of de familie geven aan dat het niet zonder risico is om naar de mensen toe te gaan, en dan is dit een goede weg. We geven duidelijk aan dat dit niet een online ziekenzalving is. Vaak hebben de mensen die al eerder ontvangen.”

De persoonlijke ontmoetingen rond diaconale initiatieven werden zo goed als mogelijk op anderhalve meter voortgezet. Diaken Iwan Osseweijer vertelt hoe ook de diaconale acties online werden ondersteund: “We hebben in de eerste lockdown tijdens de Veertigdagentijd via onze filmpjes, livestream en facebookberichten opgeroepen om naar de kerk te komen en producten voor de Voedselbank mee te nemen. Hier is ruimhartig gehoor aan gegeven. Rond Palmzondag werden de kinderen opgeroepen om kaarten te maken voor mensen die anders een palmpaasstok zouden krijgen. Zo hebben we een paar honderd ouderen een kaart kunnen geven, als hart onder de riem.”

Hoe nu verder?

‘Pastoraal digitaal’ gaat zeker blijven. Catechese online heeft veel voordelen. Pastoor Jeroen Smith: “Je kunt het van huis uit volgen, dus ook ouderen en ouders van jonge kinderen kunnen makkelijker meedoen. Reistijd is geen probleem. De inleiding wordt bewaard en is terug te kijken of te luisteren. Via de break-out rooms kan er in kleinere groepen uitgewisseld worden. Mensen die nog niet met online bijeenkomsten vertrouwd zijn worden door vrijwilligers geholpen en meestal gaat er dan een wereld voor hen open. Een nadeel blijft het ontbreken van de ontmoeting ter plaatse, spontane vragen en reacties, en bij Alpha het ontbreken van de gezamenlijke maaltijd. En toch: de drempel is voor zoekende mensen lager en het begin met ieder zijn eigen kop koffie of thee is wel degelijk ook een ontmoetingsmoment. Een parochie zal dus voor de toekomst het hele online circuit als iets vanzelfsprekends dienen te aanvaarden. Het biedt veel mogelijkheden, maar altijd wel toeleidend naar deelname aan de zondagsmis en aan de ‘offline’ geloofsgemeenschap.”

Livestream kathedraal Rotterdam. Livestreams zijn een uitkomst in coronatijd, maar kunnen het daadwerkelijk deelnemen aan de viering niet vervangen.

Foto: Bisdom Rotterdam

Parochianen zien uit naar de momenten dat zij samen kunnen komen. Iwan Osseweijer: “Mensen zijn blij als ze naar de kerk kunnen komen. Ze verlangen er enorm naar weer met z’n allen naar de kerk te kunnen, dat is begrijpelijk.” Pastoor Dolf Langerhuizen ervaart dat ook zelf: “Binnen ons pastoraal team hadden we enige terughoudendheid rond digitale eucharistievieringen. Eucharistie vier je samen, fysiek, in

een kerk rond Woord en Sacrament. Een livestream of Youtube-filmpje is daarvoor geen vervanging. Soms zeggen parochianen enthousiast: ‘Maar digitaal bereik je veel meer mensen!’ Zo’n opmerking begrijp ik wel, maar dat vraagt wat mij betreft nadere doordenking. Ons pastoraal team is unaniem enthousiast voor digitale uitzendingen rond catechese en diaconie. Onze plaats als parochie op internet is blijvend.”

Digitaal collecteren

In 2020 gingen kerken online met livestreams en mocht vanwege het protocol ‘Kerkelijk leven op anderhalve meter’ de collecteschaal niet meer door worden gegeven in eucharistievieringen. Het betalen met contant geld stond onder druk en algemeen werd geadviseerd om digitaal te betalen. Allemaal redenen om te veronderstellen dat de interesse in digitaal collecteren een hoge vlucht zou nemen.

Ad Sosef is coördinator van het Actie Kerkbalans Servicecentrum. Vanuit die hoedanigheid brengt hij digitaal collecteren actief onder de aandacht van parochies en helpt bij de implementatie. Na een advies van een groep jongeren die op verzoek van de bisdomstaf onderzoek deed naar alternatieve apps, kwam Givt uit de bus als beste app voor digitaal collecteren. Het afgelopen jaar hebben bijna dertig parochiekernen er ervaringen mee opgedaan.

De interesse is er

“Dat zijn bijna allemaal parochies en parochiekernen die al vóór corona de implementatie hadden gedaan. Want het klopt dat deze coronatijd een goed moment is om digitaal te gaan collecteren. Maar het is ook zo dat vergaderingen van parochiebesturen niet doorgaan of alleen online doorgaan”, vertelt Ad Sosef. “Online vergaderen is praktisch en nuttig, maar ik merk dat parochiebesturen voor het zetten van een nieuwe stap naar digitaal collecteren toch liever bij elkaar komen. Toch kunnen we ook heel goed uitleg geven in een Teams- of Zoomvergadering. En anders kunnen we ook één op één afspreken met iemand van het bestuur. In een grote ruimte. Coronaproof.”

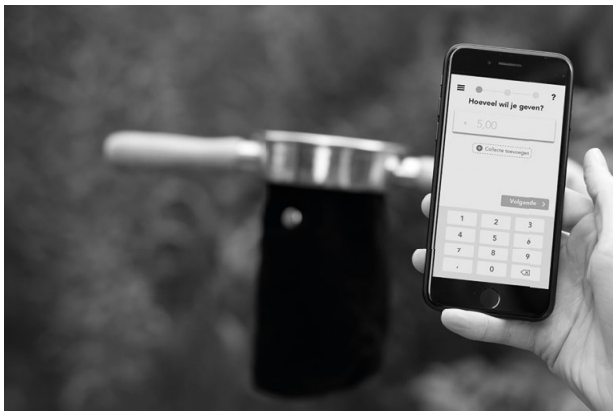
De interesse in digitaal collecteren is er. Dat bewijzen de contacten die vóór corona ontstonden, vertelt Ad Sosef. En veel parochianen hebben er ook behoefte aan. “Mensen hebben steeds minder geld op zak en zeker als ze nu online een viering volgen willen ze met hun smartphone makkelijk een bijdrage kunnen geven.” Digitaal collecteren kan dus heel goed vanuit thuis. En ook in de kerk is het nog eenvoudiger geworden. Ad Sosef: “Voorheen zat er een zender in de collecteschaal geplakt waar je je telefoon bij moest houden om verbinding te maken en je gift te kunnen doen. Nu de Givt-app in de kerk automatisch gebruik maakt van een GPS-signaal is een collecteschaal niet meer nodig. Wel zo handig nu die schaal vanwege corona sowieso niet doorgegeven kan worden.” En ander voordeel is dat mensen mee kunnen doen aan de collecte op het moment dat dit voorzien is in de liturgie. Wanneer aan het altaar de gaven van brood en wijn worden aangedragen, sluiten de gelovigen in de kerk zich daar bij aan met hun gaven in de collecte.

Hogere collecte, meer gemak

“We zagen veel ontwikkeling en goede belangstelling voor digitaal collecteren voordat corona in 2020 kwam. De ongeveer veertig plekken waar het is geïmplementeerd hebben goede ervaringen opgedaan. Ik hoorde in parochies dat de gemiddelde opbrengst van de contante collecte tussen de € 1,50 en € 2,00 is, terwijl dit bedrag voor de digitale collecte aanzienlijk hoger is met meer dan € 5,00. Zeker ook de collecte bij uitvaarten was hoger, omdat daar vaak veel mensen bij zijn die geen contant geld bij zich hebben. Ook het werken met Givt valt heel goed in de parochies. Het systeem is gebruiksvriendelijk. Penningmeesters en parochianen zijn er erg blij mee.”

Dus Givt werkt heel goed, maar dat geldt misschien ook voor andere systemen. Waarom dan toch Givt? Ad Sosef: “Givt steekt voor de Katholieke Kerk met kop en schouders uit boven andere oplossingen die er zijn. Een onderscheidend punt is bijvoorbeeld dat we in de katholieke parochies vaak meer dan één collecte hebben: een eerste en een tweede collecte, soms een deurcollecte. En denk ook aan het geld voor de kaarsen bij Maria, waarvoor je een specifieke QR-code zelf kunt aanmaken. Dit geldt ook voor acties zoals bijvoorbeeld de Vastenactie. Dergelijke

QR-codes kunnen in allerlei publicaties opgenomen worden, waardoor men eenvoudig aan de actie kan meedoen. Dat loopt allemaal perfect via Givt. De penningmeester krijgt de bedragen per bestemming in beeld. Dat is uniek. Uit een landelijk onderzoek blijkt dat dat Givt inderdaad heel goed als beste aansluit bij katholieke parochies. Bovendien is het echt een collecte, dus anoniem.”

Digitale collecte. Katholieke parochies hebben vaak meer dan één collecte.

Foto: Givt

De kerk van morgen

Meer algemeen is een voordeel van digitaal collecteren dat mensen zelf kunnen nagaan wat ze in een jaar aan de parochie hebben gegeven en het bedrag op kunnen geven bij de Belastingdienst als gift aan een goed doel. “Digitaal collecteren is modern”, benadrukt Ad Sosef nog maar eens. “De actie Kerkbalans voert nu als slogan: ‘Geef vandaag voor de kerk van morgen’. Die kerk van morgen, die zal zeker digitaal collecteren. Ga maar na ook hoeveel werk er anders nog komt kijken bij al dat geld tellen, controleren en het afstorten bij de bank, en wat dat kost.”

“Er is alle reden om nu de stap te zetten en te beginnen met digitaal collecteren. Parochies hoeven zich geen zorgen te maken. We lopen mee, we reiken een stappenplan aan, we hebben flyers en posters en ondersteuning. En we kunnen elkaar inspireren met alle mogelijkheden die digitaal collecteren biedt. Ja, de collecte-inkomsten staan

onder druk door corona. Maar we hebben ook manieren om daar iets tegen te doen. Er is alle reden om nu die stap te zetten.”

Begin ook met digitaal collecteren via Givt

- vraag als parochiebestuur informatie op via kerkbalans@bisdomrotterdam.nl
- plan een Teams- of Zoom-overleg en krijg als parochiebestuur gezamenlijk meer informatie
- of vraag één persoon uit het parochiebestuur om de mogelijkheden te verkennen
- kom in contact met andere parochies die u voorgingen

Resultaten gebruik Givt-app

Periode 1-1-2020 tot en met 30-9-2020

- Gebruik in 26 parochiekernen (inmiddels in ongeveer 40)
- 2.457 donaties voor ‘eigen kerk’
- Gemiddeld bedrag per donatie € 5,36

9 **Kerncijfers bisdom Rotterdam**

Parochies en parochiekernen

- 47 territoriale parochies
- 8 migrantenparochies en 1 studentenparochie
- 9 migrantengeloofsgemeenschappen
- 159 kerkgebouwen
- 10 bedevaartplekken

	2019	2018
Aantal parochianen	447.000	466.000
Doopsel	1.220	1.360
Eerste Communie	1.540	1.620
Vormsel	710	800
Huwelijk	135	160
Uitvaart	2.010	2.090
(Bron: Kaski)		

Kloosters en congregaties

15 religieuze gemeenschappen

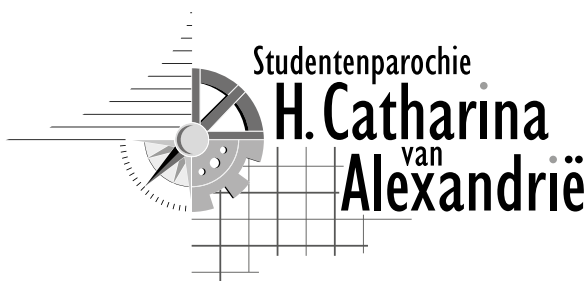
Pci'en

- 49 pci'en

10 Goede doelen bisdom Rotterdam

Als Kerk zijn we geroepen om een netwerk van liefde te vormen. Het bisdom is dankbaar voor de financiële bijdragen die in 2020 werden ontvangen om deze roeping waar te maken. Met name was er dit jaar bijzondere ondersteuning door de donateurs van Centrum Vronesteyn, de diocesane priester- en diakenopleiding. In de periode waarin de eucharistievieringen slechts met beperkingen doorgang konden vinden, bleven de donateurs van Vronesteyn de vorming en opleiding van toekomstige priesters en diakens voor het bisdom met hun gebed en financiële steun een warm hart toedragen. Die steun blijft welkom en is onmisbaar.

De diocesane studentenparochie H. Catharina van Alexandrië spant zich in Rotterdam, Delft en Leiden in voor de studenten, waarvan velen het in deze coronatijd moeilijk hebben. De studentenparochie verzorgt cursussen, vieringen en persoonlijke begeleiding. De activiteiten, onder meer Engelstalige eucharistievieringen op zondagavond in de verschillende studentensteden, blijken in een grote behoefte te voorzien. Helpt u de studentenparochie haar werk voor de studenten te kunnen doen?

Het bisdom Rotterdam kent diverse goede doelen. Op de volgende pagina's vindt u een overzicht. Ook uw parochie is een goed doel en kan uw steun goed gebruiken, zeker in deze tijd waarin vanwege het coronavirus minder mensen aan de eucharistievieringen kunnen of durven deelnemen en collecte-inkomsten daardoor flink lager zijn.

Met onderstaande fondsen kunt u het bisdom ondersteunen voor de inzet voor specifieke goede doelen. De Kerk kent goede doelen en is ook zelf een goed doel! Vermeld s.v.p. uw naam en adresgegevens bij uw donatie.

- ***‘Diocesaan orgelfonds’***
RK Bisdom Rotterdam: NL30 INGB 0000 4643 04
onder vermelding van ‘Diocesaan orgelfonds’
- ***Fonds ‘Behoud kerkelijke gebouwen’***
RK Bisdom Rotterdam: NL30 INGB 0000 4643 04
onder vermelding van Fonds ‘Behoud kerkelijke gebouwen’
- ***Fonds ‘Diaconie en caritas’***
RK Bisdom Rotterdam: NL30 INGB 00 0046 4304
onder vermelding van Fonds ‘Diaconie en caritas’
- ***Fonds ‘Huwelijk en gezin’***
RK Bisdom Rotterdam: NL30 INGB 0000 4643 04
onder vermelding van Fonds ‘Huwelijk en gezin’
- ***Fonds ‘Kadervorming vrijwilligers’***
RK Bisdom Rotterdam: NL30 INGB 0000 4643 04
onder vermelding van Fonds ‘Kadervorming vrijwilligers’
- ***Fonds ‘Noden van het bisdom’***
RK Bisdom Rotterdam: NL30 INGB 0000 4643 04
onder vermelding van Fonds ‘Noden van het bisdom’
- ***Fonds ‘Ouderenpastoraat’***
RK Bisdom Rotterdam: NL30 INGB 0000 4643 04
onder vermelding van Fonds ‘Ouderenpastoraat’
- ***Fonds ‘Parochiecatechese en geloofsopvoeding’***
RK Bisdom Rotterdam: NL30 INGB 0000 4643 04
onder vermelding van Fonds ‘Parochiecatechese en geloofsopvoeding’
- ***Fonds ‘Vrienden van de Vuurdoop’***
RK Bisdom Rotterdam: NL30 INGB 0000 4643 04
onder vermelding van Fonds ‘Vrienden van de Vuurdoop’
- ***R.K. Instelling voor Religieus Leven***
RK Instelling voor Religieus Leven: NL94 INGB 0006 1888 68
- ***R.K. Instelling St. Elisabeth***
RK Bisdom Rotterdam: NL30 INGB 0000 4643 04
onder vermelding van ‘R.K. Instelling St. Elisabeth’

- **Laurentius en Ignatius (Eendrachtsskapel)**
 NL92 INGB 0000 0904 17
www.eendrachtsskapel.nl
- **Sint-Gregorius, Diocesane instelling voor liturgische muziek in het bisdom van Rotterdam**
 RK Bisdom Rotterdam: NL30 INGB 0000 4643 04
 onder vermelding van 'Sint-Gregorius'
- **Orgelfonds van de kathedrale parochie HH. Laurentius en Elisabeth te Rotterdam**
 NL80 INGB 0008 0214 50
- **Centrum voor Priester- en Diakenopleiding Vronesteyn**
 NL29 INGB 0000 3656 73
www.vronesteyn.nl
- **Studentenparochie H. Catharina van Alexandrië**
 NL 63 INGB 0000 7483 08
www.studentenparochiebisdomrotterdam.nl
- **Bedevaartsoord Brielle**
 NL 30 RABO 0344 8537 21
 t.n.v. Bisschoppelijke Brielse Commissie te Brielle
 Heiligdom van de Martelaren van Gorcum
 Rik 5 (hoek Kloosterweg), Brielle
www.martelarenvangorcum.nl

11 Projecten en activiteiten die de DCI ondersteunde

Door de Parochiële Caritas Instellingen worden via een afdrachtsysteem gelden bijeen gebracht om op diocesaan niveau een extra stimulans te geven aan diaconie en caritas in en vanuit de parochies. De Diocesane Caritas Instelling heeft hierdoor in 2020 ondersteuning kunnen bieden aan een groot aantal diaconale projecten en initiatieven binnen het bisdom.

In 2020 is aan de volgende verzoeken om ondersteuning gehoor gegeven:

- € 15.000,- voor het Multicultureel Ontmoetingscentrum (MOC) Rotterdam i.o.
- € 1.500,- voor ErNASmus, het bemoeizorgproject van de Nico Adriaans Stichting in Rotterdam
- € 3.500,- voor de stichting Nuestra Casa van de Spaanstaligen in Rotterdam
- € 4.000,- voor het project M25 regio Leiden van het Diaconaal Centrum De Bakkerij in Leiden
- € 5.000,- voor het Diaconaal Centrum Pauluskerk in Rotterdam
- € 7.500,- voor de stichting Straatpastoraat Den Haag
- een garantiebijdrage van maximaal € 10.000 voor de Zomerkampen van het Bisdom Rotterdam
- € 750,- voor het noodfonds corona van de stichting ROS
- € 1.250,- voor quarantaineboxen van de stichting Jarige Job
- € 1.225,- voor het Willibrordkamp van de parochie Maria Sterre der Zee in Den Haag
- € 11.000,- voor diaconale onderdelen van het 'Jaar van het Woord van God' van het bisdom Rotterdam
- € 2.500,- voor de Paastientjesactie van de PCI van de parochie De Vier Evangelisten te Den Haag
- € 3.450,- voor de corona-gerelateerde activiteiten van Present Zoetermeer, op verzoek van de PCI van de parochie H. Nicolaas te Zoetermeer
- € 1.000,- voor de landelijke inzamelingsactie van de RK Kerk in Nederland voor mensen die te lijden hebben vanwege corona

- € 3.750,- voor de Zomerbonnenactie 2020 van Diaconaal Centrum De Bakkerij
- € 4.000,- gedurende drie jaren ten behoeve van het project 'Halte 2717' van onder meer de H. Nicolaasparochie te Zoetermeer
- € 3.000,- voor de Stichting Perspectief ten behoeve van aanvragen vanuit de provincie Zuid-Holland
- € 2.500,- voor leef- en activiteitengeld voor de Zusters Maria Stella Matutina te Dordrecht
- € 2.500,- voor leef- en activiteitengeld voor de Zusters van Moeder Teresa te Rotterdam
- € 2.500,- voor het Perspectieffonds van de Stichting Exodus Zuid-Holland
- € 10.000,- voor de diaconale inbreng in de vernieuwde Tussenbeide
- € 3.500,- voor de stichting Nuestra Casa in Rotterdam (Spaanssprekende parochie)
- € 3.500,- voor het project 'DiaconAction in coronatijd' van het bisdom Rotterdam
- € 5.000,- voor het project 'opvang Leidse ongedocumenteerden' van Diaconaal Centrum De Bakkerij in Leiden
- € 5.000,- voor het project HUB Den Haag (ondersteuning migrantenkerken) van de stichting Mara

12 *Nalaten aan het netwerk van liefde*

Nalaten aan de Kerk is het overwegen meer dan waard. Als u nadenkt over nalaten aan de Kerk als netwerk van liefde, kiest u voor een goed doel. Het netwerk van liefde krijgt veel voor elkaar. Maar meer nog gaat het om een gelovige inzet: hier gaan we voor, dit vinden we belangrijk. De liefde van Christus spoort ons aan (2 Korintiërs 5, 14).

Gelovigen laten zich raken door het evangelie. Heel belangrijk daarbij is Matteüs 25, waarin Jezus spreekt over de werken van barmhartigheid. Elke mens is gemaakt naar Gods beeld en in de mens in nood mogen we Christus herkennen. Onze gelovige en sociale inzet is onderdeel van het netwerk van liefde dat de Kerk is.

We zijn verbonden als gelovigen, als parochies en als Wereldkerk met mensen die ons voorgingen en die na ons komen. We zijn samen Kerk, hier en nu, verbonden met elkaar door de tijden heen.

Ook met een nalatenschap kunt u bijdragen aan het netwerk van liefde.

Meer informatie

Overweegt u om na te laten aan de Kerk? Een notaris kan u meer uitleg geven. Ook de algemeen econoom van het bisdom Rotterdam geeft u graag nadere informatie:

Bisdom Rotterdam
Mr J.C.G.M. Bakker, algemeen econoom
Koningin Emmaplein 3
3016 AA Rotterdam

T. 010 - 2815171

E. j.bakker@bisdomrotterdam.nl

I. www.bisdomrotterdam.nl

Zie ook:

I. www.notaris.nl

I. www.belastingdienst.nl

13 ANBI

Het bisdom Rotterdam als plaatselijke Kerk rond de bisschop ondersteunt parochies in hun inzet voor de lokale gemeenschap, draagt zorg voor pastoraal personeel, ondersteunt het beheer van gebouwen en financiën.

De Rooms-Katholieke Kerk in Nederland is door de Belastingdienst erkend als een Algemeen Nut Beogende Instelling (ANBI). Tot de RK Kerk in Nederland behoren onder andere bisdommen, parochies, Parochiële Caritas Instellingen (PCI-en) en andere katholieke instellingen.

Wie aan een ANBI een gift doet, mag het bedrag aftrekken van de inkomstenbelasting. Een ANBI die giften, legaten of erfenissen ontvangt, is vrijgesteld van schenk- en erfbelasting. Om gebruik te mogen maken van de voordelen geldt een publicatieplicht.

De publicatieplicht past bij de openheid die van kerkelijke instellingen verwacht mag worden en sluit aan bij de wens van schenkers om open en transparant geïnformeerd te worden over het bestuur, de inkomsten en bestedingen.

Algemene gegevens

Bisdom Rotterdam
Koningin Emmaplein 3
3016 AA, Rotterdam

T. 010-2815171
E. bureau@bisdomrotterdam.nl
I. www.bisdomrotterdam.nl

RSIN: 002991226
IBAN: NL30 INGB 0000 4643 04

Samenstelling bestuur

Het bestuur en de vertegenwoordiging van het bisdom komt toe aan de diocesane bisschop. De bisschop leidt het bisdom in samenwerking met het presbyterium (priesters die binnen het bisdom geïncardineerd zijn en andere priesters die binnen het bisdom pastorale taken vervullen). De bisschop wordt in het bestuur van het bisdom bijgestaan door de diocesane curie, voor wat betreft het vermogensbeheer van het bisdom wordt de bisschop bijgestaan door de econoom en de raad voor economische aangelegenheden.

Bisschop:	Mgr. dr. J.H.J. van den Hende
Vicaris-generaal:	Mgr. A.J. van Deelen
Algemeen econoom:	Mr. J.C.G.M. Bakker
Hoofd P&O:	R.R.P.M. Peeters
Ambtelijk secretariaat:	Drs. A.M.C.B. de Jong

Doelstelling/visie

Het Wetboek van Canoniek Recht (Codex Iuris Canonici) omschrijft het bisdom als “een deel van het Volk Gods, dat aan een Bisschop wordt toevertrouwd om het in samenwerking met het presbyterium te weiden, zodat het, nauw verbonden met zijn herder, en door hem door het Evangelie en de Eucharistie in de Heilige Geest verzameld, een particuliere Kerk vormt, waarin de ene heilige katholieke en apostolische Kerk van Christus waarlijk aanwezig is en werkt.”

Beleidsplan

Het beleid van het bisdom is gericht op het faciliteren en ondersteunen van parochies, opdat deze als geloofsgemeenschappen goed kunnen functioneren. De Kerk dient zich in elke tijd opnieuw af te stemmen op wat haar krachtens haar zending te doen staat, in een veranderende samenleving en met de rijkdom van het evangelie van het begin. Dit betekent dat ook het beleid van het bisdom altijd in ontwikkeling is en zich afstemt op wat nodig is. Zie hiervoor www.bisdomrotterdam.nl.

Beloningsbeleid

De bisschop ontvangt het honorarium zoals dat geldt voor een priester conform de 'Interdiocesane Regelingen voor de besturen van kerkelijke instellingen van de bisdommen in de RK Kerkprovincie inzake de honorering van priesters en diakens en andere financiële aangelegenheden'. De medewerkers van de diocesane curie worden beloond conform de Rechtspositieregelingen van het bisdom. De leden van de raad voor economische aangelegenheden ontvangen geen beloning voor hun werkzaamheden anders dan een vergoeding voor gemaakte onkosten.

Toelichting

Kerkgenootschappen en hun onderdelen zorgen in Nederland zelf voor de benodigde inkomsten voor hun activiteiten. Het bisdom ontvangt haar inkomsten uit giften/nalatenschappen en de bijdragen van parochies. Het bisdom ontvangt geen overheidssubsidie in Nederland, behoudens voor de instandhouding van monumentale (kerk)gebouwen of een specifiek project.

ANBI-publicatie bisdom Rotterdam:

<https://anbi.rkc.nl/publicaties/ROT3417>

14 Uit de agenda van bisschop Van den Hende

In 2020 vonden veel ontmoetingen van de bisschop online plaats als livestream of Teams-bijeenkomst en ook vergaderingen werden online gehouden. In deze paragraaf worden enkele activiteiten uitgelicht waarbij Mgr. Van den Hende als diocesane bisschop betrokken was.

Januari 2020

za. 18 Startmoment Kerkbalans

Parochies worden sinds een aantal jaren uitgenodigd om een gezamenlijk startmoment te houden. Elk jaar is er ook een diocesaan startmoment in het bisdom, aansluitend bij een parochie. Dit jaar was bisschop Van den Hende hierbij aanwezig. Het diocesane startmoment vond plaats in Schiedam, in de Basiliek van de H. Liduina en Onze Lieve Vrouw van de Rozenkrans.

Februari 2020

zo. 2 Kerkwijding

Een kerkwijding komt tegenwoordig niet zo vaak voor. Het was daarmee een bijzonder moment op zondag 2 februari toen bisschop Van den Hende in Rotterdam de 'Blijdorpkerk' opnieuw wijdde. De kerk, die voluit heet 'H. Albertus - O.L.V. van de Rozenkrans kerk', herbergt twee geloofsgemeenschappen: de Nederlandstalige H. Johannesparochie en de Portugeestalige parochie Nossa Senhora da Paz.

za. 16 Afsluiting restauratie kerk Oude Tonge

De Onze Lieve Vrouwe Hemelvaart kerk in Oude-Tonge werd in 2019 gerestaureerd. Om dit te vieren en vanwege het tienjarig jubileum van de parochie De Heilige Familie was er op zaterdag 16 februari een feestelijke eucharistieviering. Parochianen uit de Hoeksche Waard en Goeree-Overflakkee waren hiervoor uitgenodigd. Bisschop Van den Hende was hoofdcelebrant met de medewerking van een aantal leden van het pastoraal team.

Maart 2020

zo. 29 Tour of Faith

Op 1 juli werd in Nederland een nieuwe donorwet van kracht. Dit betekent onder meer dat op termijn alle Nederlanders vanaf achttien jaar geregistreerd staan als donor, tenzij zij hebben aangeven geen donor te willen zijn. Tijdens de Tour of Faith op zondag 8 maart in de St. Willibrorduskerk in Wassenaar sprak bisschop Van den Hende hierover met jongeren. Het was voorafgaand aan de corona-uitbraak de laatste Tour of Faith die plaatsvond op de gebruikelijke manier met een eucharistieviering, catechese en geloofsgesprek en een gezamenlijke maaltijd.

April 2020

di. 28 Opname video Barmhartige Samaritaan

Bisschop Van den Hende nam een videoboodschap op voor de zorg. Met de videoboodschap wilde de bisschop de mensen in de zorg groeten en een hart onder de riem steken. De videoboodschap werd opgenomen bij het beeld van de Barmhartige Samaritaan bij het Erasmus Ziekenhuis in Rotterdam.

Mei 2020

di. 12 Bezoek kerk van de H. Kruisvinding

In het kader van een speciale herdenking bracht bisschop Van den Hende op dinsdag 12 mei een bezoek aan Rotterdam-zuid. Daar is in de kerk van de H. Kruisvinding de gedenkplaat te vinden met de namen van de slachtoffers van het bombardement dat precies 80 jaar geleden plaatsvond op het Noordereiland, en ook het beeld van Maria van Lourdes dat gered werd uit de brand na het bombardement en zo bewaard bleef. De herdenking had vanwege het coronavirus een uiterst sober karakter.

Juni 2020

wo. 17 Bezoek R.-K. Studentenhuis

Op woensdag 17 juni bezocht de bisschop het R.-K. Studentenhuis Clara en Franciscus aan de Raamstraat in Delft. Na een gezamenlijke maaltijd (op afstand) gaf de bisschop een inleiding over het onderwerp dat de studenten hadden aangedragen: de bronnen van het katholieke geloof. Daarna gingen de bisschop en de studenten hierover met elkaar in gesprek.

Juli 2020

za. 11 Nationale Bedevaart Brielle

Vanwege het coronavirus werd de eucharistieviering op de dag van de Nationale Bedevaart live gestreamd. Zo was het toch mogelijk om samen te bidden op afspraak van de heilige martelaren en samen stil te staan bij hun geloofsgetuigenis. Kardinaal Eijk was hoofdcelebrant en verzorgde de homilie. Mgr. Van den Hende was concelebrant. Het thema van de Nationale Bedevaart 2020 sloot aan bij het diocesane themajaar en was: 'Getuigen van het Woord'.

Augustus 2020

za. 8 Priesterwijding Michael-Dominique Magielse o.p.

In de St. Dominicuskerk (Het Steiger) in Rotterdam wijdde bisschop Van den Hende door handoplegging en gebed Michael-Dominique Magielse tot priester. De wijding vond plaats tijdens een plechtige eucharistieviering op het feest van de heilige Dominicus.

zo. 30 Jubileumviering 100 jaar Heilig Hartkerk

Op zondag 30 augustus vierde de Heilig Hart van Jezuskerk in de Zilk (onderdeel van de Heilige Willibrordus Parochie) het 100-jarig bestaan. Bisschop Van den Hende was hoofdcelebrant in de plechtige eucharistieviering en nam het jubileumboek '100 jaar Heilig Hart Kerk' in ontvangst.

September 2020

wo. 9 Chrismamis

De chrismamis is de jaarlijkse diocesane eucharistieviering, waarin de bisschop de oliën zegent en het chrisma wijdt voor de viering van de sacramenten. De viering wordt normaliter gehouden in de Goede Week op de vooravond van Witte Donderdag, maar werd verplaatst vanwege het coronavirus. Normaliter ook worden de heilige Oliën direct na de viering verspreid. Nu gebeurde dat op de maandag en dinsdag na de chrismamis in de twee vicariaten.

za. 19 Diakenwijdingen

Op zaterdag 19 september wijdde Mgr. Van den Hende door handoplegging en gebed Melchior Kerklaan en Ed Doe tot diaken voor het bisdom Rotterdam. De wijdingsplechtigheid vond plaats in de HH. Laurentius en Elisabeth Kathedraal.

zo. 20 Sluiting Verrijzeniskerk

Op zondag 20 september werd de laatste plechtige eucharistieviering gehouden in de Verrijzeniskerk in Rotterdam. De kerk maakt op termijn plaats voor een nieuwe katholieke kerk. “We trekken weg om hier weer terug te keren”, aldus bisschop Van den Hende die hoofdcelebrant was in de eucharistieviering. Aan het eind droeg de bisschop het Allerheiligste de kerk uit. Pastor Michel Hagen droeg de relieken uit het altaar weg en diaken Ed Doe het evangelieboek. Zij brachten dit direct naar de nabijgelegen Liduina kerk.

wo. 30 Presentatie Bijbel-expo

Vanwege het diocesane Jaar van het Woord van God werd door het bisdom voor parochies een bijzondere tentoonstelling gemaakt over de Bijbel. Op woensdag 30 september presenteerde de bisschop de tentoonstelling in de HH. Laurentius en Elisabeth Kathedraal.

Oktober 2020

za. 3 Sluiting bedevaartseizoen Brielle

Op zaterdag 3 oktober werd in Brielle het bedevaartseizoen afgesloten. Leden van de Bisschoppelijke Brielse Commissie (BBC), vrijwilligers van de bedevaartskerk, leden van de gebedskring en andere betrokkenen kwamen nog eenmaal in Brielle bijeen voordat de bedevaartskerk gesloten werd om in het voorjaar 2021 weer de deuren te openen. Bisschop Van den Hende was hoofdcelebrant in de eucharistieviering. De custos van het bedevaartsoord, pastoor Jack Glas, concelebreerde en diaken Iwan Osseweijer assisteerde. Ook dit jaar bezochten weer velen mensen, individueel of in kleine groepjes, het bedevaartsoord.

November 2020

za. 1 Hervatting vormsels

In de paastijd van dit jaar was het vanwege corona voor de bisschop niet mogelijk om in parochies het vormsel toe te dienen. Er waren geen publieke vieringen. “Maar van uitstel komt geen afstel”, zei de bisschop in de video die hij toen voor vormelingen opnam. In het najaar vonden de vormselvieringen in veel gevallen alsnog plaats. In de maanden oktober en november kon de bisschop alsnog op bezoek komen om het sacrament van de Heilige Geest met de vormelingen te vieren. De vormselvieringen vonden plaats op 1 november, 7 en 8 november, op 15 november en op 20, 21 en 22 november.

December 2020

do. 10 Kerststal voor de gevangenis

Bisschop Van den Hende bezocht op donderdag 10 december de penitentiaire inrichting Dordrecht. De bisschop gaf aan de gevangenis een bijzondere kerstgroep. Door elk jaar een kerststal aan een instelling te geven, normaliter aan een school en nu aan de gevangenis, wil de bisschop de inhoudelijke betekenis van het kerstfeest onder de aandacht brengen.

vr. 11 Laurentiusconferentie

Op vrijdag 11 december vond een online Laurentiusconferentie plaats over het thema jongeren en eenzaamheid. De eenzaamheid onder kwetsbare jongeren is gegroeid door corona, bijvoorbeeld onder dakloze jongeren voor wie lange tijd de gezamenlijke ontmoetingen niet door konden gaan, en ook is de groep kinderen en jongeren die eenzaam zijn, gegroeid. Aan deze Laurentiusconferentie deden mensen mee uit het universitair onderwijs, het studentenpastoraat en het jongerenwerk. Dit was de laatste uit een reeks van zes Laurentiusconferenties.

15 Financiën

Het wezen van de Kerk drukt zich uit in de drievoudige opdracht van verkondiging van het woord van God, de viering van de sacramenten en het dienstwerk van de liefde. Het is de gezamenlijke verantwoordelijkheid van de gelovigen om voldoende middelen bijeen te brengen opdat de Kerk haar zending in onze tijd kan blijven vervullen.

De Kerk van Rotterdam is geroepen om die drievoudige opdracht heel concreet in haar gebied (grotendeels samenvallend met de provincie Zuid-Holland) te vervullen. Zowel op het niveau van parochies als op het niveau van de diocesane curie geldt dat hiervoor faciliteiten beschikbaar moeten zijn en dat een zorgvuldig beheer van de middelen nodig is.

Verkondiging van het woord van God, de viering van de sacramenten en het dienstwerk van de liefde zijn opgaven die elkaar wederzijds veronderstellen en die niet van elkaar losgemaakt kunnen worden. Ten diepste maken ze deel uit van de ene zending die Christus aan de Kerk heeft toevertrouwd. Zo kan de Kerk van Rotterdam een netwerk van liefde zijn dat meebouwt aan een beschaving van liefde, in samenwerking met ieder mens van goede wil.

Financiële gegevens 2019

Algemeen

De hierna opgenomen financiële gegevens zijn ontleend aan de (geconsolideerde) jaarrekening 2019 van Bisdom Rotterdam. Deze jaarrekening is goedgekeurd door de Raad voor Economische Aangelegenheden (REA) en door het Hoogwaardig Kathedraal Kapittel en vervolgens door de bisschop op 20 juni 2020 ondertekend.

Opgemerkt zij dat de hierna opgenomen financiële gegevens niet alle toelichting en specificaties bevatten die op grond van de hierna onder 'Uitgangspunten' genoemde richtlijn zijn vereist. Deze gegevens kunnen derhalve niet in de plaats treden van de jaarrekening 2019 van Bisdom Rotterdam.

Uitgangspunten

Activa en passiva worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs, onder aftrek van eventuele afschrijvingen, op basis van de geschatte economische levensduur van die activa, of noodzakelijk geachte voorzieningen; de onder de beleggingen opgenomen effecten worden gewaardeerd tegen de beurskoers per balansdatum. In het boekjaar hebben zich geen bijzondere waardeverminderingen voorgedaan.

De baten omvatten de opbrengsten uit afdrachten van parochies, giften, opbrengsten uit nalatenschappen en worden toegerekend aan het boekjaar waarop zij betrekking hebben. Erfenissen en legaten worden als bate verantwoord zodra het in hoge mate waarschijnlijk is dat de betreffende erfenissen en legaten worden ontvangen. De lasten worden bepaald op historische basis en toegerekend aan het boekjaar waarop zij betrekking hebben.

Activa uit hoofde van zorgplicht

Bisdom Rotterdam heeft een zorgplicht ('sustentatio honesta') jegens bepaalde personen en instellingen. Uit hoofde van deze zorgplicht is een aantal panden aangekocht, zijn leningen verstrekt en worden uitkeringen gedaan. De met

deze activa verbonden kosten en opbrengsten en de genoemde uitkeringen worden in de staat van baten en lasten onder het hoofd 'Zorgplicht' gepresenteerd.

Saldo en financiële positie

Het saldo na winstbestemming over het jaar 2019 bedraagt afgerond € 304.000 negatief, tegenover een positief saldo over 2018 van afgerond € 427.000. De baten zijn ruim € 800.000 hoger, met name als gevolg van hogere overige baten. De lasten zijn ruim € 2,8 miljoen hoger, met name door hogere lasten zorgplicht, hogere bijdragen aan parochies en andere kerkelijke instellingen en hogere overige lasten. Daar staat tegenover, als gevolg van een positief beursklimaat eind 2019, een beter resultaat op beleggingen van ruim € 4,7 miljoen; hiervan is een bedrag van € 2,9 miljoen toegevoegd aan de Bestemmingsreserve koersverschillen.

Een vermogen van de thans bestaande omvang wordt naar de huidige inzichten noodzakelijk geacht om de continuïteit van de rooms katholieke Kerk als levende en ook in financieel opzicht gezonde geloofsgemeenschap in Bisdom Rotterdam mede mogelijk te maken.

Balans - geconsolideerd

na verwerking bestemming saldo boekjaar - in euro's

	31 december 2019	31 december 2018
ACTIVA		
Vaste activa		
Materieel	1.835.537	1.938.275
Zorgplicht		
• Materieel	6.474.604	6.515.450
• Financieel	2.244.627	2.630.273
	8.719.231	9.145.723
Beleggingen	38.988.507	36.169.012
	49.543.275	47.253.010
Vlottende activa		
Vorderingen	1.145.596	808.149
Liquide middelen	3.023.457	1.596.456
	4.169.053	2.404.605
	53.712.328	49.657.615
PASSIVA en EIGEN VERMOGEN		
Eigen vermogen		
Algemeen beheer	37.161.909	37.466.335
Bestemmingsreserves	3.179.899	442.269
Bestemmingsfondsen	1.069.475	1.119.340
	41.411.283	39.027.944
Voorzieningen	3.270.722	2.112.902
Langlopende schulden	1.998.657	2.437.253
Kortlopende schulden		
Deposito's	4.311.190	4.312.308
Overige	2.720.476	1.767.208
	7.031.666	6.079.516
	53.712.328	49.657.615

Staat van baten en lasten - geconsolideerd

in euro's

	2019 Werkelijk	2019 Begroot	2018 Werkelijk
BATEN			
Afdrachten, nalatenschappen en bijdragen	4.277.291	3.359.000	4.185.291
Overige	2.112.906	1.242.500	1.426.268
	6.390.197	4.601.500	5.611.559
LASTEN			
Ambtsdragers en personeel	2.792.109	2.760.500	2.567.332
Bedrijfskosten	1.200.093	1.035.000	832.900
Zorgplicht	2.221.584	470.000	846.005
Bijdragen en overige	1.766.182	997.000	838.876
Afschrijvingen	159.946	150.000	148.166
	8.139.914	5.412.500	5.233.279
Saldo baten en lasten	-1.749.717	-811.000	378.280
Resultaat beleggingen	4.133.056	791.000	-629.340
SALDO BOEKJAAR	2.383.339	-20.000	-251.060
Bestemmingsfondsen			
• Diocesaan Fonds Catechese	23.551	-	-
• Missiefonds	26.315	-	26.950
• Solidariteitsrekening LMO	-	-	7.500
• Fonds Elisabeth	-	-	-16.280
	49.866	-	18.170
Bestemmingsreserves			
• Reserve koersverschillen	-2.900.374	-	-
• Diocesane gebouwen	172.936	-	617.717
• Jongerenpastoraat	16.005	-	15.144
• Diaconie en caritas	-26.197	-	26.514
	-2.737.630	-	659.375
SALDO NA BESTEMMING	-304.425	-20.000	426.485

NIEUWSBRIEF
BISDOM ROTTERDAM

Blijf op de hoogte

www.bisdomrotterdam.nl/nieuwsbrief

Uitgave: Bisdom Rotterdam, mei 2021
Fotografie cover: Ramon Mangold, kerkelijk leven op anderhalve meter
Vormgeving: Bovenwijs
Basisontwerp: Daily Milk
Drukwerk: MultiCopy

Bisdom Rotterdam
Koningin Emmaplein 3
3016 AA Rotterdam

T. 010-2815171
E. bureau@bisdomrotterdam.nl
I. www.bisdomrotterdam.nl

Bisdom Rotterdam

